

Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO)

Advies ter voorbereiding van de zesde ministeriële conferentie van de WTO te Hong Kong

- **gevraagd door de minister van Buitenlandse Zaken, de heer Karel De Gucht, in een brief van 7 februari 2005**
- **voorbereid door de werkgroep *Internationale Betrekkingen***
- **goedgekeurd op de algemene vergadering van 8 juli¹**
- **de originele taal van dit advies is het Nederlands**

INHOUDSTAFEL

1 Samenvatting van het advies	2
2 Situering	3
3 Algemene inleidende opmerkingen van de FRDO	3
4 Aanbevelingen betreffende specifieke luiken binnen de onderhandelingen	6
4.1 Landbouw	7
4.1.1 Naar een duurzame landbouw wereldwijd	7
4.1.2 Binnenlandse steunmaatregelen	8
4.1.3 Exportsteun	9
4.1.4 Markttoegang en Marktbescherming	9
4.2 Diensten	11
4.2.1 Het belang van GATS	11
4.2.2 Een transparant onderhandelingsproces	11
4.2.3 Markttoegang	12
4.2.4 Openbare dienstverlening en GATS	14
4.2.5 Algemene GATS regelgeving	15
4.3 NAMA	18
4.3.1 Impact van de liberalisering	18
4.3.2 Tarifaire belemmeringen	19
4.3.3 Niet-tarifaire belemmeringen	20
4.3.4 Sectorale benadering	21
4.3.5 Aandacht voor Ontwikkelingslanden	22
Bijlage 1 Stemgerechtigde leden (Algemene Vergadering 8 juli)	24
Bijlage 2 Aantal vergaderingen ter voorbereiding van het advies en personen die meewerkten	25
Bijlage 3 Verklarende woordenlijst	26
Bijlage 4 Het landbouwluik van het julipakket	28
Bijlage 5 Het dienstenluik van het julipakket	30
Bijlage 6 Het luik NAMA van het julipakket	31

¹ Zie bijlage 1. De CSC onthoudt zich voor het geheel van dit advies.

1. Samenvatting van het advies²

- [a] De raad acht een goed georganiseerde wereldhandel noodzakelijk. Regulering is daarbij noodzakelijk. Handelsliberalisering is daarbij echter geen doel op zich, maar een instrument dat bijdraagt tot een duurzame ontwikkeling, indien dit wordt ingezet onder de juiste randvoorwaarden. Hiertoe behoren zowel elementen van een deugdelijk bestuur (een goed functionerende rechtstaat, afwezigheid van corruptie, een stabiel juridisch en politiek kader, ...) als aandacht voor sociale-, ecologische- en ontwikkelingsaspecten.

Landbouw

- [b] De FRDO meent dat wereldwijd een duurzaam landbouwbeleid moet worden nagestreefd, waarbij landen vertrekken vanuit de principes van voedselzekerheid en *non trade concerns*. Handelsregels mogen de ontwikkeling van een dergelijk beleid niet verhinderen. De raad meent dat handelsversturende steun in elk geval moet afgebouwd worden en misbruik van toegestane maatregelen (dozen) vermeden moet worden. De FRDO pleit voor het volgen van het julipakket inzake de katoenproblematiek en de afbouw en het afschaffen van rechtstreekse en onrechtstreekse exportrestituties (take into account the need for some coherence with internal reform steps of members) met toevoeging van een geloofwaardige einddatum en gedetailleerde criteria. Middelen die vrij komen kunnen worden ingezet ter compensatie van de sociale kost die de aanpassingen met zich mee brengen. Inzake markttoegang en marktbescherming meent de FRDO dat een evenwicht tussen kwalitatieve en kwantitatieve aspecten nodig is, dat de categorieën van speciale en kwetsbare producten goed gedefinieerd moeten worden, dat de maatregelen inzake tarieven van toepassing moeten zijn op alle landen en het evenwicht moet gezocht worden tussen beschermingsmaatregelen en markttoegang. Hierbij moet een zekere flexibiliteit voor ontwikkelingslanden, rekening houdend met hun specifieke omstandigheden, capaciteiten en noden, mogelijk blijven.

Diensten

- [c] Diensten leveren een belangrijke bijdrage tot de creatie van welvaart en werkgelegenheid en bieden wereldwijd nog heel wat groeimogelijkheden, niet in het minst voor ontwikkelingslanden. GATS laat hen daarbij de keuze over de manier waarop zij hun dienstensector willen versterken. De raad wijst erop dat voor de liberalisering van de dienstenhandel er nood is aan een goede en redelijke regelgeving die op een transparante en democratische manier tot stand komt en achteraf makkelijk consulteerbaar is. Sommige leden vinden daarbij dat meer inspanningen nodig zijn om de transparantie binnen de GATS onderhandelingen te vergroten. Wat betreft markttoegang, GATS en openbare dienstverlening en de algemene GATS regelgeving lopen de meningen van de leden sterk uiteen. Sommige leden betonen vooral bezorgdheid over de mogelijk negatieve gevolgen voor een liberalisering in de dienstensector en wensen deze dan ook aan een aantal voorwaarden te onderwerpen. Andere leden wensen dat tijdens deze onderhandelingsronde de WTO-leden meer en diepgaandere verbintenissen inzake het openstellen van de dienstenmarkt voor buitenlandse dienstverleners zouden aangaan en dat de bestaande GATS-regels daar waar nodig geoptimaliseerd en aangevuld worden.

Non Agricultural Market Access (NAMA)

- [d] Het zelfde verschil in bezorgdheden en verwachtingen wordt ook gereflecteerd in de standpunten van de leden rond NAMA, met name betreffende de impact van de liberalisering, tarifaire belemmeringen, niet – tarifaire belemmeringen, de sectorale component en de flexibiliteit voor de ontwikkelingslanden. Wel vragen alle leden speciale aandacht voor de noden van de minst ontwikkelde landen en dat voor

² Voor een verklarende woordenlijst: zie bijlage 3. De termen opgenomen in deze lijst staan in de tekst aangeduid met een *.

het einde van de ronde alle geïndustrialiseerde landen aan de minst ontwikkelde landen minstens een even goede tariefvrije en quotavrije markttoegang zouden verlenen, zoals het Everything But Arms Initiatief van de EU. Ook de rijkere ontwikkelingslanden kunnen hier eveneens een bijdrage leveren.

2. Situering

- [1] Dit advies werd op vraag van de minister van Buitenlandse Zaken opgesteld. Naar aanleiding van een ronde tafel die hij organiseerde met de FRDO op 19 januari 2005 vroeg de minister in een brief van 7 februari een algemeen advies over de WTO als input voor het Belgisch standpunt voor de 6^e ministeriële Conferentie van de WTO van december te Hong Kong. Na een mondelinge toelichting van het kabinet, komt op vraag van de minister in dit advies in eerste instantie het standpunt van de raad inzake Landbouw, Diensten en Non Agricultural Market Acces (NAMA) aan bod.

3. Algemene inleidende opmerkingen van de FRDO

- [2] De Wereldtop over Duurzame Ontwikkeling te Johannesburg stelt: “Globalisering biedt kansen en uitdagingen voor duurzame ontwikkeling. Nieuwe kansen voor handel, investeringen en kapitaalstromen, technologische vooruitgang met het oog op de groei van de wereldeconomie, de ontwikkeling en verbetering van de levensstandaard over de gehele wereld. Tegelijkertijd blijven er ernstige problemen, zoals financiële crises, onveiligheid, armoede, uitsluiting en ongelijkheid binnen en tussen samenlevingen. De ontwikkelingslanden en landen met economieën in transitie worden geconfronteerd met bijzondere moeilijkheden om op deze uitdagingen en kansen in te spelen”.³
- [3] In de oprichtingsakte van de WTO erkennen de leden van de WTO dat “their relations in the field of trade and economic endeavour should be conducted with a view to raising standards of living, ensuring full employment and a large and steadily growing volume of real income and effective demand, and expanding the production of and trade in goods and services, while allowing for the optimal use of the world's resources in accordance with the *objective of sustainable development*, seeking both to protect and preserve the environment and to enhance the means for doing so in a manner consistent with their respective needs and concerns at different levels of economic development”. Bovendien stellen zij dat “there is need for positive efforts designed to ensure that developing countries, and especially the least developed among them, secure a share in the growth in international trade commensurate with the needs of their economic development”.⁴
- [4] Het multilaterale handelssysteem is gefundeerd op een aantal principes :
- zonder discriminatie: een land mag niet discrimineren tussen zijn handelspartners, zij krijgen allemaal de status van “most-favoured-nation” (MFN) noch tussen eigen of buitenlandse producten, diensten (“national treatment”);
 - vrij: verlaging van handelsbarrières via onderhandelingen ;
 - voorspelbaar: buitenlandse ondernemingen, investeerders en overheden moeten erop kunnen vertrouwen dat geen arbitraire handelsbarrières worden gecreëerd ;
 - meer competitief: door de ontmoediging van onfaire praktijken zoals exportsubsidies en dumping van producten onder kostprijs om marktaandeel te winnen ;
 - dat aandacht heeft voor de noden van de armere ontwikkelingslanden: door hen meer tijd te laten zich aan te passen, een grotere flexibiliteit te hanteren en hen speciale privileges toe te kennen.⁵

³ Johannesburg Wereldtop voor Duurzame Ontwikkeling, hoofdstuk V: *Duurzame Ontwikkeling in een globaliserende wereld*.

⁴ Agreement establishing the WTO, website WTO, http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/04-wto.doc.

⁵ Understanding the WTO, hoofdstuk 2: Principles of the trading system. WTO website, http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.doc.

- dat afdwingbaar is.
- [5] Zoals gesteld binnen de WTO willen landen deze doelstellingen bereiken door “entering into reciprocal and mutually advantageous arrangements directed to the substantial reduction of tariffs and other barriers to trade and to the elimination of discriminatory treatment in international trade relations” waarbij het doel is “an integrated, more viable and durable multilateral trading system encompassing the General Agreement on Tariffs and Trade, the results of past trade liberalization efforts, and all of the results of the Uruguay Round of Multilateral Trade Negotiations”.⁶
- [6] De raad acht een goed georganiseerde wereldhandel noodzakelijk. Regulering is daarbij noodzakelijk. Handelsliberalisering is daarbij echter geen doel op zich, maar een instrument dat bijdraagt tot een duurzame ontwikkeling, indien dit wordt ingezet onder de juiste randvoorwaarden. Hiertoe behoren zowel elementen van een deugdelijk bestuur (een goed functionerende rechtstraat, afwezigheid van corruptie, een stabiel juridisch en politiek kader, ...) als aandacht voor sociale-, ecologische- en ontwikkelingsaspecten.
- [7] De FRDO meent dat een regelmatige evaluatie van de impact van de onderhandelingsvoorstellen moet gemaakt worden, zoals de EU nastreeft in haar Sustainable Impact Assessments (SIA). Dit moet gebeuren in overleg met de verschillende maatschappelijke actoren.
- [8] Ondanks de inspanningen die op dit vlak worden gedaan, hebben heel wat landen uit het Zuiden het moeilijk zich in te schakelen in de internationale markt of verkeren zij in de onmogelijkheid effectief deel te nemen aan alle punten van de internationale handelsonderhandelingen. Mechanismen om de capaciteiten van de landen uit het Zuiden te versterken moeten worden verbeterd, dit zowel inzake de impactanalyse, het bepalen van standpunten, het onderhandelen en het implementeren van de internationale akkoorden alsook het opbouwen van capaciteiten om te voldoen aan technische en sanitaire normen in industrielanden. De raad is voorstander van een zo groot mogelijke transparantie en van inclusieve onderhandelingsprocedures en –methodes, zodat alle WTO-leden, ook de zwaksten, kunnen deelnemen aan de onderhandelingen, maar erkent de noodzaak om in bepaalde omstandigheden te werken met informele en kleinere representatieve onderhandelingsgroepen.
- [9] Sommige leden⁷ wensen er op te wijzen dat de raad reeds in vorige adviezen uitspraken deed over de wereldhandelsproblematiek en de rol van de WTO. Daarin stelt de raad dat gestreefd moet worden “naar een evenwichtig wereldhandelssysteem, waarin de WTO een rol heeft naast andere instellingen (zoals Unctad, FAO, UNDP, IAO...), verdragen (Kyoto, bioveiligheid...) en regionale samenwerkingsverbanden (EU, Asean, Mercosur, SADC...). De FRDO pleit ervoor om de politieke pijler van de Verenigde Naties (VN) te versterken.”⁸ “Daarnaast pleit de raad voor een versterking van de integratie van duurzame ontwikkeling in de bestaande instellingen van de VN, Bretton Woods en de Wereldhandelsorganisatie. Op korte termijn is er dringend nood aan meer coördinatie tussen de VN-instellingen onderling en tussen deze instellingen en de Wereldhandelsorganisatie en de Bretton

⁶ Agreement establishing the WTO, website WTO, http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/04-wto.doc.

⁷ Mme A. Panneels (ondervoorzitster) ; M. G. De Schutter, Mme J. Gilissen, Mevr. V. Kochuyt, Dhr W. Trio, Dhr J. Turf (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming) ; Mme B. Gloire, Dhr G. Fremout, M. L. Langouche, M. J-M. Swalens, Dhr B. Vanden Berghe (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking) ; Dhr R. Renaerts (vertegenwoordiger van de NGO's die de belangen van verbruikers verdedigen) ; M. B. Melckmans, M. D. Van Daele, Mevr. J. Vervecken (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties), Mme M. Carnol, M. JP. Van Ypersele, M. E. Zaccà (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Mme C. Gernay, Dhr R. Verheyen (voor- en ondervoorzitters), Prof. H. Verschure (vertegenwoordiger van de wetenschappelijke wereld).

⁸ Advies over het voorontwerp van federaal plan 2000 – 2003, § 305.

Woods-instellingen.”⁹ De raad vraagt in dit kader ook te onderzoeken of het niet wenselijk is “te pleiten voor de integratie van de Wereldhandelsorganisatie binnen de structuren van de VN, dit binnen de optiek van een betere integratie van de drie pijlers van duurzame ontwikkeling.”¹⁰

De raad benadrukt tevens de noodzaak om de sociale pijler en milieupijler van duurzame ontwikkeling te versterken. “Dit kan door de Internationale arbeidsorganisatie te versterken als tegengewicht voor de bestaande internationale instellingen (met behoud van zijn tripartite-systeem) en tot de grondlegger van een echte internationale arbeidscode. Dit kan onder andere worden gerealiseerd door de controle- en sanctiemechanismen van deze organisatie te versterken.”¹¹ “Volgens de FRDO moeten de handelsregels ook de fundamentele sociale rechten van de IAO en normen inzake volksgezondheid respecteren” en vraagt dat “de *ILO Declaration on fundamental principles and rights at work* door de WTO wordt aangenomen.”¹² Ook vraagt de raad dat de Belgische regering duidelijk zou stellen dat “de WTO-regels en de andere handelsakkoorden de multilaterale milieuverdragen moeten respecteren”¹³ en dat “op termijn zou moeten worden gestreefd naar een Wereldmilieuorganisatie met universeel lidmaatschap.”¹⁴

Ook de parlementaire werkgroep globalisering en diens opvolger, de bijzondere commissie globalisering spraken zich al in deze richting uit.¹⁵

- [10] Andere leden¹⁶ menen dat deze problematiek niet in dit advies behandeld dient te worden, gezien de adviesvraag van de minister hier niet naar verwijst. Bovendien komt deze problematiek ook niet ter sprake tijdens de onderhandelingen te Hong Kong.

⁹ Advies ter voorbereiding van de Wereldtop over Duurzame Ontwikkeling te Johannesburg, § 47.

¹⁰ Advies ter voorbereiding van de Wereldtop over Duurzame Ontwikkeling te Johannesburg, § 47.

¹¹ Advies ter voorbereiding van de Wereldtop over Duurzame Ontwikkeling te Johannesburg, § 47.

¹² Advies over het voorontwerp van federaal plan 2000 – 2003, § 303.

¹³ Advies over het voorontwerp van federaal plan 2000 – 2003, § 302.

¹⁴ Advies ter voorbereiding van de Wereldtop over Duurzame Ontwikkeling te Johannesburg, § 48.

¹⁵ Zie hierover de *Basisrapporten*, *Hoorzitting* en *Aanbevelingen “Beheersing van de Globalisering”* van de parlementaire werkgroep globalisering uit 2003 en de verslagen van de bijzondere commissie globalisering.

¹⁶ Mme C. Gernay (ondervoorzitster), Mme I. Chaput, M. A. Deplae, Mevr. A. Nachtergaele, Mme M-L. Semaille, Dhr P. Vanden Abeele, Mevr C. Ven (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties) ; Mevr. H. De Buck, Dhr F. Schoonacker (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Mme A. Panneels, Dhr R. Verheyen (voor- en ondervoorzitters), Prof. H. Verschure (vertegenwoordiger van de wetenschappelijke wereld).

4. Aanbevelingen van de FRDO betreffende specifieke luiken binnen de onderhandelingen

- [11] Na de WTO conferentie te Cancun lag de huidige WTO-ronde (Doha-ontwikkelingsronde) enige tijd stil. Op 1 augustus 2004 bereikte de Algemene Raad van de WTO echter een tussentijds akkoord. Dit zogenaamde julipakket is een kaderakkoord dat krijtlijnen uitzet voor het verdere verloop van de Doharonde ondermeer rond Landbouw, NAMA en Diensten, zonder daarbij diep in te gaan op de details. De activiteit binnen de WTO is er nu op gericht de basis te leggen voor de zesde ministeriële conferentie te Hong Kong die moet leiden tot het succesvol afsluiten van de ronde in 2006. De Raad hoopt dat de Doha ronde uitmondt in een akkoord dat bijdraagt tot duurzame ontwikkeling en waarin een evenwicht gevonden wordt tussen de verschillende aspecten van de agenda.

4.1 LANDBOUW¹⁷

4.1.1 Naar een duurzame landbouw wereldwijd

- [12] De FRDO onderlijnt het belang van de Doha Ronde (DDA) en het multilaterale onderhandelingsproces binnen de WTO. De noodzakelijke hervormingen in de drie pijlers van de landbouwonderhandelingen (binnenlandse steun, exportsteun en markttoegang), die samen één geheel vormen, moeten op een evenwichtige en rechtvaardige manier worden benaderd.

Landbouwproductie is geen productie als een andere

- [13] Bij de onderhandelingen rond handelsliberalisering mag landbouw niet als een louter economische sector worden benaderd. Naast de vervulling van de voedselzekerheid (via eigen productie en handel), zijn voor landbouw ook een aantal non trade concerns van belang (multifunctionaliteit van de landbouw), die ook tot uiting komen in de verschillende types van landbouw, waaronder: rurale tewerkstelling, plattelandontwikkeling, beheer van natuurlijke rijkdommen, bescherming van culturele eigenheid, kwaliteitsvolle productie, productie volgens sociale- en milieunormen, bescherming van biodiversiteit, dierenwelzijn en landschapsbeheer. Liberalisering van de landbouw zonder rekening te houden met deze non trade concerns, kan leiden tot negatieve sociale (bv verlies van werkgelegenheid) en ecologische gevolgen (bv ontbossing met impact op biodiversiteit, bodemerosie, stijgend gebruik van pesticiden). Cruciaal voor ontwikkelingslanden blijft de vervulling van een voedselbasisbehoefte door eigen productie of door handel. De FRDO is dan ook van mening dat alle landen het recht hebben om een eigen landbouwbeleid te voeren, vanuit de doelstellingen van voedselzekerheid enerzijds en het multifunctionele karakter van de landbouw anderzijds.
- [14] Handelsregels mogen daarom niet beletten dat landen een duurzame, multifunctionele landbouw ontwikkelen gericht op ondermeer de productie van gezond voedsel, het instandhouden en ontwikkelen van duurzame productiewijzen, het op lange termijn in stand houden van ecosystemen en vruchtbaarheid van de bodem, de ontwikkeling van leefbaarheid op het platteland, het eerlijk vergoeden van alle kosten, inclusief milieukosten, kwaliteitsvol werk in de sector en een eerlijke toegang tot productiemiddelen. Landbouw moet met andere woorden tegelijk productief zijn vanuit economisch, ecologisch en sociaal standpunt.
- [15] De verdelingseffecten van de liberalisering van de handel in landbouwproducten kan in landen met belangrijke comparatieve voordelen in de basisproductie leiden tot een overexploitatie van natuurlijke bronnen alsook tot een wijziging van methoden en technieken van productie (stijgend gebruik van pesticiden en hormonen, besmettingsgevaar, ...). Hoe sterk deze negatieve effecten zich zullen voordoen bij liberalisering van de landbouw hangt in belangrijke mate af van het regulerend en institutionele sociale en ecologische kader in de verschillende landen. De meeste landen met een comparatief voordeel in landbouwproductie (aanwezigheid van natuurlijke rijkdommen, klimaat,..) zijn echter niet altijd de landen waar dergelijk kader aanwezig is. Een institutioneel kader wereldwijd is dus nodig om ondermeer negatieve economische, sociale en milieu-effecten van liberalisering te beperken en een mogelijk neerwaartse spiraal te vermijden. In Europa wordt meer en meer een beleid gevoerd dat de landbouwers er toe aanzet de bezorgdheden van de consument en de burger te internaliseren in de productie. Om deze heroriëntering van de landbouw mogelijk te maken is het nodig dat wereldwijd een duurzaam landbouwmodel wordt nagestreefd. Dit zou op termijn moeten leiden tot een concurrentie op basis van kwaliteit van de productie in plaats van concurrentie op basis van prijzen.
- [16] Landbouwbedrijven moeten zich blijven aanpassen aan de vragen en verwachtingen van de maatschappij. Vroeger stonden in het Europees beleid zelfvoorziening en voedselzekerheid als doelstellingen voorop, nu zijn dat ook ondermeer voedselveiligheid, zorg voor het platteland en duurzaamheid. In de landbouw zijn in deze context verregaande afspraken rond *goede landbouwpraktijken* noodzakelijk. Hiervoor moet de nodige tijd voorzien worden om deze uit te werken en op een duidelijke en haalbare wijze in de praktijk te brengen en af te dwingen. In

¹⁷ Voor een synthese van het secretariaat van het landbouwluik van het julipakket: zie bijlage 4.

ontwikkelingslanden is het debat tussen enerzijds de noodzaak om *voldoende* voedsel te produceren en anderzijds de wens om dit op een *duurzame* manier te doen volop aan de gang.

- [17] De impact van de uitvoering van het kaderakkoord op economisch, sociaal en ecologisch vlak, moet daarom worden bestudeerd, zowel in de ACP- en ontwikkelingslanden als in de EU.¹⁸ Alle actoren (NGO's, vakbonden, bedrijven) op nationaal, regionaal en internationaal niveau, moeten hierbij actief worden betrokken en NGO's, werknemers en bedrijven moeten worden geholpen om zich aan te passen aan de nieuwe situatie. Een economisch gezonde, ecologisch en sociaal verantwoorde productie moet worden gestimuleerd bij boeren zowel in ontwikkelde landen, als in ontwikkelingslanden en de minst ontwikkelde landen.

Internaliseren van externe kosten

- [18] Een voorwaarde om een duurzame, multifunctionele landbouw in het kader van de liberalisering van de handel te realiseren, is het internaliseren van externe kosten. Deze kosten, die worden afgewenteld op de samenleving, zijn het gevolg van een niet-duurzame productie en hebben betrekking op het niet internaliseren in de productie van de non trade concerns uit §13. Deze moeten in de onderhandelingen geïntegreerd worden als te verdedigen waarden. Prijzen die geen rekening houden met deze bekommernissen weerspiegelen niet de werkelijke kosten verbonden aan de productie van de verhandelde producten.
- [19] De recente aangebrachte wijzigingen binnen de 1^e pijler (markt- en prijsbeleid) en 2^e pijler (plattelandontwikkeling) van het EU-landbouwbeleid waarbij productgebonden subsidiëring vervangen wordt door inkomenssteun in ruil voor het respecteren van een aantal beheerseisen (cross-compliance*) en steun wordt voorzien voor landbouwmilieumaatregelen ter stimulatie van een verandering in bedrijfsvoering, zijn voorbeelden van maatregelen die de landbouw in duurzame richting kunnen sturen richting respect voor milieu, natuur, dierenwelzijn en voedselkwaliteit.

Een stabiele, gereguleerde markt is nodig

- [20] Om ervoor te zorgen dat boerenbedrijven kunnen voldoen aan de eisen die aan de productie worden gesteld, moeten bovendien ook de marktverhoudingen stabiel en gereguleerd zijn.
- [21] De markt in landbouwproducten is een kwetsbare markt. Landen moeten daarom op een selectieve manier worden toegestaan om vanuit de principes van een multifunctionele landbouw een bescherming van de binnenlandse markt te bieden, inclusief beschermingsmaatregelen aan de grens. Dit geldt zeker voor ontwikkelingslanden die immers vaak niet de zelfde middelen als ontwikkelde landen hebben om binnen het kader van de *Groene Doos** een multifunctionele landbouw te verdedigen. De FRDO vraagt ook hier dat de voorziene mogelijkheid tot het toekennen van SDT binnen de WTO versterkt wordt.

4.1.2 Binnenlandse steunmaatregelen

- [22] De FRDO merkt op dat de EU een belangrijke hervorming van haar landbouwbeleid heeft doorgevoerd, zodat deze meer WTO-conform is. In de toekomst is het van kapitaal belang dat ook de andere landen die actief lid zijn op de wereldmarkt de engagementen die ze in het verleden namen nakomen en hun landbouwpolitiek hiernaar aanpassen.
- [23] De raad is bezorgd dat via de herziening van de *Blauwe Doos** criteria sommige WTO leden door eenvoudige verschuivingen tussen dozen kunnen ontsnappen aan substantiële verminderingen van handelsversturende interne steun. De raad pleit er dan ook voor bedacht te zijn voor misbruik van

¹⁸ De raad verwijst hier graag naar de *Sustainable Impact Assessments (SIA)* die de Europese Commissie laat uitvoeren over handelsliberalisering. Voor het landbouw luik: *SIA of proposed WTO negotiations, Mid Term Report for the Agricultural Sector Study*.

*Groene Doos** maatregelen. Deze moeten op een coherente manier gebruikt worden in het kader van een multifunctionele landbouw en niet voor handelsverstoringe ondersteuning, zonder het principe van de *Groene Doos* in vraag te stellen. De vraag naar verduidelijking van de *Groene Doos** mag niet misbruikt worden om de criteria naar beneden te herdefiniëren.

- [24] Ook het gebruik van *Blauwe Doos* maatregelen in het kader van de ontwikkeling van een duurzame, multifunctionele landbouw moeten toegelaten blijven. Structurele dumpingpraktijken (= uitvoer onder de kostprijs) moeten evenwel in elk geval vermeden worden. Landen moeten enigszins wel de mogelijkheid kunnen behouden om de doelstellingen uit §13 te bevorderen door een tarievenbeleid. Dit is zeker het geval voor ontwikkelingslanden die daartoe niet over de nodige budgettaire middelen beschikken.
- [25] De raad ondersteunt dan ook de inhoud van het julipakket waar dit prioriteit geeft aan de katoenkwestie binnen het landbouwluik (*it will be addressed ambitiously, expeditiously and specifically within the agriculture negotiations*), maar betreurt dat deze niet als een aparte kwestie opgenomen werd.

4.1.3 Exportsteun

- [26] De dumping van gesubsidieerde landbouwproducten op de wereldmarkt blijft voorlopig mogelijk, ook al bevat het julipakket een akkoord over de afschaffing van directe exportsubsidies en de vermindering van andere vormen van exportondersteuning. Exportsubsidies onderdrukken de wereldmarktprijzen waardoor de landbouwproductie in vele landen niet concurrentiekrachtig is en boerderijen, plantages en jobs verdwijnen.
- [27] De FRDO pleit voor het volgen van het julipakket, met toevoeging van een geloofwaardige einddatum en gedetailleerde criteria die moeten leiden tot de zo snel mogelijke afbouw en afschaffing van rechtstreekse en onrechtstreekse exportondersteuning die tot dumpingpraktijken leiden. De EU heeft een duidelijk engagement genomen. Het komt er op aan nu het zelfde engagement te verkrijgen van de commerciële partners.
- [28] Voor wat de afbouw van de exportrestituties betreft wenst de raad het kaderakkoord te volgen: "commitments will be implemented by annual instalments and their phasing out will take into account the need for some coherence with internal reform steps of Members". Bovendien moet de afbouw van exportrestituties gepaard gaan met de parallelle afbouw van andere export ondersteunde maatregelen zoals export kredieten, voedselhulp, en State Trading Enterprises.
- [29] Dit zal gevolgen hebben voor de voedingsindustrie in de EU en België. Begeleidende maatregelen voor de sector moeten worden overwogen om zo snel mogelijk de export ondersteunende maatregelen te elimineren. Een deel van het EU-budget voor exportsubsidies, kan worden ingezet ter compensatie van de sociale kost die de aanpassingen met zich mee brengen

4.1.4 Markttoegang en marktbescherming

- [30] De onderhandelingen rond de markttoegang, moeten rekening houden met de context van een multifunctionele landbouw. Op vlak van markttoegang of de vermindering van invoerbependingen is het akkoord vaag en zullen er nog veel onderhandelingen nodig zijn. De raad pleit daarbij voor een evenwicht tussen kwalitatieve en kwantitatieve aspecten van markttoegang.
- [31] Op kwalitatief vlak is de introductie van het concept *non-trade concerns* van essentieel belang. De raad pleit binnen de onderhandelingen voor het recht van alle landen op het behoud van de douanebescherming tegen een invoer van goedkope producten, die de hoofdzakelijk rurale tewerkstelling en voedselzekerheid schaden, of die niet zijn vervaardigd overeenkomstig hun eigen geldende regelgeving voor duurzame productie resp. die niet voldoen aan hun eigen normen. De raad verwijst hier naar het voorzorgsprincipe en de principes van voedselveiligheid en voedselzekerheid. Daarbij moet het in het kader van de WTO-regels mogelijk zijn de verhandelde goederen op basis van productiemethoden te verbieden. Heffingen en kwantitatieve beperkingen moeten dan ook mogelijk

blijven in deze gevallen. Om de ontwikkelingslanden toe te laten deze principes eigen te maken, steunt de raad de idee om ontwikkelingslanden hierin te begeleiden via "technical assistance" programma's.

- [32] Op kwantitatief vlak kunnen bijkomend aan de bescherming aan de grens ook mechanismen ter beheersing van het binnenlandse aanbod (bvb productiequota's) er voor zorgen dat de prijs van een product dat voldoet aan de verwachtingen van de maatschappij behouden blijft. Dergelijke maatregelen hebben bovendien een groot nut dat verder gaat dan het regelen van de markt: ze helpen immers bij het beter verdelen van de productie volgens regio en producent en spelen een belangrijke rol bij het stabiliseren van een duurzame productie van landbouwproducten en verminderen de kans op indirect gesubsidieerde exporten van overschotten.

Speciale en gevoelige producten

- [33] Het akkoord bevestigt het belang voor ontwikkelingslanden van voedselzekerheid, plattelandontwikkeling, een duurzame landbouw en een voldoende inkomensniveau voor boeren en voert een categorie *kwetsbare producten* in voor alle WTO-leden en een categorie *speciale producten* voor ontwikkelingslanden, die meer bescherming mogen genieten. Ook hier blijft de tekst vaag over hoe en wat. De FRDO begrijpt dat er nood is aan deze categorieën, maar wenst te onderlijnen dat deze goed gedefinieerd moeten worden op basis van vooraf vastgestelde criteria van duurzame ontwikkelingsdoelstellingen en multifunctionaliteit van de landbouw om misbruik te vermijden. Ontwikkelingslanden, en zeker de minst ontwikkelde landen, moeten een grotere flexibiliteit en graad van bescherming toegestaan worden, rekening houdend met hun specifieke capaciteiten, omstandigheden en noden. Dit principe dient ook toegepast te worden in bilaterale onderhandelingen. Daarnaast wijst de raad er op dat de markttoegang van deze producten voor deze landen ook verbeterd kan worden met preferentiële handelsakkoorden door een verhoging van de gecontingenteerde invoer. Deze markttoegang moet gelijk gespreid worden over de verschillende geïndustrialiseerde landen.

Tariefvermindering en SDT

- [34] In het kader van *tariefpieken** en *tariefescalatie** is de raad van mening dat de vermindering ervan van toepassing moet zijn op alle landen. De uiteindelijk gekozen formule voor tariefvermindering moet een juist evenwicht vormen tussen de legitieme beschermingsmaatregelen en de noodzaak tot een verbetering in markttoegang voor landbouwproducten. Er moet ook hier een zekere flexibiliteit en een hogere graad van bescherming bestaan voor ontwikkelingslanden en minst ontwikkelde landen (cfr. §33). De ontwikkelingslanden moeten ook volwaardig en soepel beroep kunnen doen op vrijwaringsmechanismen. Ook hier moeten preferentiële handelsakkoorden een rol kunnen blijven spelen.
- [35] De raad is niet gekant tegen een vereenvoudiging van samengestelde tarieven. De conversie van specifieke rechten in *ad valorem* rechten* kan evenwel niet permanent zijn. De lidstaten moeten in staat blijven om specifieke rechten toe te passen omdat zij een garantie voor meer zekerheid en voorspelbaarheid zijn en geen discriminatie inhouden voor producten met hoge toegevoegde waarde.

4.2 DIENSTEN¹⁹

4.2.1 Het belang van GATS

[36] Wereldwijd leveren diensten een belangrijke bijdrage tot de creatie van welvaart en werkgelegenheid en bieden zij nog heel wat groeimogelijkheden. In de ontwikkelde economieën vertegenwoordigen ze meer dan 60% van het BBP en van de werkgelegenheid. Maar ook in vele ontwikkelende economieën nemen de diensten reeds 50% van het BBP voor hun rekening.

De raad erkent ook het belang van de dienstensector voor ontwikkelingslanden en de nood aan de verbetering van de dienstensector in de ontwikkelingslanden. De handel in diensten biedt bovendien voor bepaalde ontwikkelingslanden mogelijkheden tot de diversificatie en uitbreiding van hun exporten. De raad onderstreept daarbij dat GATS alle landen de keuze geeft, binnen het kader van internationale verplichtingen die ze aangingen, over de wijze waarop zij hun dienstensector willen versterken en in welke mate liberalisering en het aangaan van GATS-engagementen daarin een rol kan spelen.

Er bestaat voor de diensten een kloof tussen de rol die de diensten in de economie spelen en hun aandeel in de internationale handel. De internationale handel in diensten beslaat ongeveer slechts 20% van de totale handel maar de internationale handelsactiviteit in diensten neemt toe. Anderzijds kan men stellen dat de liberalisering van sommige diensten een belangrijke impact kan hebben op sociaal en milieuvlak.

4.2.2 Een transparant onderhandelingsproces

[37] Diensten zijn meestal onderworpen aan binnenlandse regelgeving. Door zijn aard verloopt de liberalisering van de dienstenhandel via het aanpassen van het regelgevend kader, waardoor de deelname en de voorwaarde tot deelname van binnenlandse en buitenlandse privé actoren aan de levering van diensten in binnen- en buitenland mogelijk wordt. Beslissingen over het liberaliseren van bepaalde diensten hangen samen met fundamentele keuzes die de maatschappij en de samenleving willen maken. Een goede en redelijke regelgeving, zowel internationaal als nationaal en regionaal is dus nodig. Bovendien is het belangrijk dat deze op een transparante en democratische manier tot stand komt en ook achteraf gemakkelijk consulteerbaar is.

[38] De manier waarop de onderhandelingen die op WTO niveau gevoerd worden nationaal en Europees voorbereid worden, is zeer belangrijk. Het feit dat Europa met één stem kan spreken in deze onderhandelingen is een groot voordeel, dat onder geen enkel voorwendsel verloren mag gaan. De inefficiëntie van het Europees optreden op het wereldtoneel in andere domeinen bewijst dit maar al te duidelijk. Overleg met de maatschappelijke actoren op geregelde tijdstippen gedurende de onderhandelingen is noodzakelijk zonder daarbij iedereen op elk ogenblik van de besprekingen, volledig op de hoogte te stellen van de stand van zaken en van de onderhandelingsposities. Dit riskeert immers elke onderhandeling de facto onmogelijk te maken. De Raad apprecieert dat de Belgische overheid de leden van de Raad in staat stelde het "herziene aanbod" vanuit de EU te kunnen consulteren.

¹⁹ Voor een synthese van het secretariaat van het luik Diensten van het julipakket: zie bijlage 5.

Sommige leden²⁰ vinden echter dat te weinig inspanningen gebeurden om de transparantie binnen de GATS onderhandelingen te vergroten. Het volstaat voor deze leden ook niet om de hernieuwde aanbodlijst van de Europese Commissie in de FRDO tijdens een korte informatieronde te laten inzien en dit net voor het verstrijken van de deadline voor het insturen van opmerkingen. Omwille van het zeer technische en volumineuze karakter van dit document, is het onmogelijk om op die manier een grondige analyse te maken. Zij zijn ook van mening dat overleg noodzakelijk is om te vermijden dat handelsbelangen gaan primeren boven algemene maatschappelijke belangen. Daarom vragen deze leden:

- tijdig de nodige informatie te voorzien over de aanbod- en vraaglijsten van de Europese Commissie ;
- een voldoende ruime tijdsruimte te voorzien teneinde een breed maatschappelijk debat met alle stakeholders mogelijk te maken ;
- procedures uit te werken om de bilaterale en multilaterale onderhandelingen te kunnen volgen, bv. via het ter beschikking stellen van info over de besprekingen in het comité 133 diensten ;
- informatie te verschaffen over de onderhandelingen van de EU en de werkzaamheden van de Friendsgroups waaraan de EU deelneemt ;

4.2.3 Markttoegang

[39] Sommige leden²¹ zijn bijzonder verontrust door de “benchmarks” of “common baselines” die momenteel onderhandeld worden, onder meer op aandringen van de Europese Unie, en die minimale niveaus bepalen voor liberalisering onder GATS. Het vastleggen van minimale liberaliseringsniveaus ondermijnt echter het principe van een aanpak op basis van positieve verbintenissenlijsten waarbij landen vrij zijn om er sectoren op in te schrijven (“bottom up approach”) “Benchmarking” is in tegenspraak met artikel XIX van GATS dat geen verplichtingen inhoudt om een bepaalde mate van dienstenliberalisering aan te gaan en moet daarom als onrechtmatig verklaard worden in verdere GATS onderhandelingen.

De voorstellen van de Europese Commissie bevatten zowel kwantitatieve en kwalitatieve benchmarks/baselines en zijn zeer vergaand.

De kwantitatieve benchmarks zouden elk land verplichten een aantal sectoren open te stellen uit een lijst van sleutelsectoren. De leden vinden dat onderwijs, gezondheidszorg, cultuur en audiovisuele diensten niet tot deze sleutelsectoren mogen behoren. Elk land zou ook verplicht zijn zijn horizontale beperkingen te verminderen terwijl de EU nochtans zelf belangrijke horizontale beperkingen heeft

²⁰ Mme A. Panneels (ondervoorzitster) ; M. G. De Schutter, Mme J. Gilissen, Mevr. V. Kochuyt, Dhr W. Trio, Dhr J. Turf (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming) ; Mme B. Gloire, Dhr G. Fremout, M. L. Langouche, M. J-M. Swalens, Dhr B. Vanden Berghe (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking) ; Dhr R. Renaerts (vertegenwoordiger van de NGO's die de belangen van verbruikers verdedigen) ; M. B. Melckmans, M. D. Van Daele, Mevr. J. Vervecken (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties) ; Prof. M. Carnol, Prof. van Ypersele, Prof. E. Zacaï (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Dhr R. Verheyen (voor- en ondervoorzitter) ; Prof. L. Lavrysen, Prof. H. Verschure (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

²¹ Mme A. Panneels (ondervoorzitster) ; M. G. De Schutter, Mme J. Gilissen, Mevr. V. Kochuyt, Dhr W. Trio, Dhr J. Turf (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming) ; Mme B. Gloire, Dhr G. Fremout, M. L. Langouche, M. J-M. Swalens, Dhr B. Vanden Berghe (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking) ; Dhr R. Renaerts (vertegenwoordiger van de NGO's die de belangen van verbruikers verdedigen) ; M. B. Melckmans, M. D. Van Daele, Mevr. J. Vervecken (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties) ; Prof. M. Carnol, Prof. H. Verschure, Prof. van Ypersele, Prof. E. Zacaï (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Dhr R. Verheyen (voor- en ondervoorzitter) ; Prof. L. Lavrysen (vertegenwoordiger van de wetenschappelijke wereld).

opgenomen in haar engagementen en aanbod, onder meer over subsidies en nutsvoorzieningen die zeker niet in gedrang mogen komen.

De kwalitatieve “benchmarks” houden de verplichting in dat elk land in de verbintenislijsten al de sectoren opneemt die het al autonoom geliberaliseerd heeft en in een bepaald aantal sectoren verder gaat dan dat door ze eveneens open te stellen of door het aantal beperkingen op de openstelling af te bouwen. Bovendien stelt de Commissie voor dat vereisten van commerciële aanwezigheid wordt verwijderd in modus1 en beperkingen op landbezit en buitenlands aandeelhouderschap in modus 3. Tenslotte vraagt de Commissie modus 4 engagementen voor alle sectoren die werden aangeduid volgens de kwantitatieve benchmarks. Deze leden zijn van mening dat dit soort voorstellen onaanvaardbaar zijn omdat ze de flexibiliteit waarmee het GATS-akkoord in 1994 werd uitgerust te niet doen.

Deze leden zijn verder van mening dat de EU geen liberalisering mag aanbieden die niet eerst op intern Europees niveau zijn doorgevoerd. De GATS-onderhandelingen kunnen met andere woorden geen bron zijn van nieuwe liberalisering voor de EU en de Europese lidstaten. Dit betekent niet dat diensten die geliberaliseerd zijn op Europees niveau zonder meer kunnen aangeboden worden in de GATS-onderhandelingen. Ondermeer omdat bepaalde intern Europese liberalisering gebaseerd zijn op omkeerbaarheid en bijsturing na evaluatie.

[40] Andere leden²² herinneren eraan dat de totstandkoming van GATS één van de belangrijkste realisaties van de Uruguay-ronde is maar dat bij die gelegenheid slechts weinig vooruitgang werd geboekt inzake het verder openstellen van de dienstenmarkten voor buitenlandse dienstverleners. Zo hebben de meeste WTO-leden enkel de op dat ogenblik bestaande marktopening, of zelfs nog minder, in hun verbintenislijsten opgenomen. Zij wensen dan ook dat de DDA-onderhandelingen leiden tot een wezenlijke vooruitgang in de liberalisering van de internationale handel van commerciële diensten: de WTO-leden moeten meer en betere engagementen nemen en dit zowel inzake markttoegang als inzake nationale behandeling. Hierbij volstaat geenszins de consolidatie van de openstellingen die sommige WTO-leden sinds de inwerkingtreding van het Uruguay-akkoord autonoom hebben gerealiseerd.

Deze leden stellen vast dat de tot op heden neergelegde “initiële aanbiedingen” en “herziene aanbiedingen” slechts in weinig nieuwe liberalisatie voorzien en in vele gevallen zelfs niet de huidige graad van marktopening vastzetten. Tevens wensen deze leden dat Zuid-Afrika spoedig haar initieel aanbod zou indienen.

Verder merken zij op dat de Europese Unie een substantieel aanbod van verdere openstellingen van zijn markt voor buitenlandse dienstverleners heeft neergelegd in de WTO. Bij het opstellen van dergelijk aanbod in de GATS-onderhandelingen dient de graad van liberalisering van de betrokken sector in de Europese Unie zelf in overweging te worden genomen. Er is geen automatisme tussen verdere Europese openstelling op de interne markt en een verder aanbod in de GATS-onderhandelingen.

Betreffende het mogelijk gebruik van benchmarks stellen deze leden dat zij principieel openstaan voor elke additionele onderhandelingstool naast de request and offer-techniek, die bijdraagt tot het bereiken van een wezenlijk resultaat in de dienstenonderhandelingen. Er moet echter vermeden worden dat het gebruik van benchmarks leidt tot eindeloze onderhandelingen over de tool zelf waardoor kostbare tijd verloren gaat voor de “echte” onderhandelingen over het verder openstellen van de dienstenmarkten voor buitenlandse dienstverleners.

²² Mme C. Gernay (ondervoorzitster), Mme I. Chaput, M. A. Deplae, Mevr. A. Nachtergaele, Mme M-L. Semaille, Dhr P. Vanden Abeele, Mevr C. Ven (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties) ; Mevr. H. De Buck, Dhr F. Schoonacker (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Mme A. Panneels, Dhr R.Verheyen (voor- en ondervoorzitters), Prof. L. Lavrysen (vertegenwoordiger van de wetenschappelijke wereld).

- [41] Wat betreft de markttoegang in modus 4* vraagt de raad dat ondernemingen in staat zouden zijn om personen met een specifieke kennis of expertise wereldwijd gemakkelijk in te zetten. Het wegwerken van belemmeringen en beperkingen voor het tijdelijk tewerkstellen van gekwalificeerde dienstverleners in het buitenland maakt voorwerp uit van deze onderhandelingen. Daarbij moeten wel de internationale arbeidsnormen, het nationaal arbeidsrecht, bestaande collectieve arbeidsovereenkomsten voor de betrokken sectoren worden gerespecteerd. Het tijdelijk verkeer van hooggekwalificeerde werknemers moet worden beschermd tegen alle vormen van discriminatie en de overdracht van hun bijdragen aan sociale zekerheid en andere verzekeringen moet worden geregeld. Hierbij mag niet vergeten worden dat 1) modus 4 gevolgen heeft voor de betrokken families en 2) dat eventuele misbruiken bij toepassing van modus 4 moeilijk te controleren zijn. Bovendien ligt het niet binnen de bevoegdheid van de WTO om migratiestromen te reglementeren.
- [42] De FRDO wijst op het belang om de GATS onderhandelingen te begeleiden met een evaluatie van de economische (opportuniteiten voor de betrokken sector – met inbegrip van KMO's, welvaartseffecten) impact en niet-commerciële (sociale en milieu, ontwikkelings-, werkgelegenheids- en gender) impact van de huidige handel in diensten, om de verdere onderhandelingen en het bereiken van een nieuw akkoord mee te helpen sturen. Het is wenselijk dat deze evaluatie plaatsvindt voor het einde van de ronde. Dit geldt niet alleen voor de Europese Unie, maar wellicht nog meer voor de ontwikkelingslanden en de minst ontwikkelde landen.

4.2.4 Openbare dienstverlening en GATS

- [43] De FRDO stelt vast dat in het initieel aanbod en het herziene aanbod geen (nieuwe) engagementen opgenomen zijn inzake onderwijs, gezondheidszorg en de audiovisuele sector. Hij onderstreept dat het hier gaat om sectoren waaraan de overheid terecht een belangrijke maatschappelijk rol toekent, hetgeen een specifieke benadering rechtvaardigt die rekening houdt met de inzet op het vlak van kwaliteit en toegankelijkheid van de dienstverlening.
- [44] Sommige leden²³ zijn daarbij van mening dat deze dienstensectoren en essentiële publieke voorzieningen volledig moeten gevrijwaard blijven van internationale concurrentie. Overheden moeten een belangrijke rol kunnen blijven spelen in het verstrekken en reguleren van dienstensectoren (onderwijs, gezondheidszorg, cultuur en audiovisuele diensten) en essentiële publieke voorzieningen (inclusief alle lokale diensten zoals bvb waterdistributie, afvalverwerking, ...) zonder dat men daarbij gevisieerd zou worden door de geschillenpanels van de WTO en zonder eventuele sancties. Van belang is dat de kwaliteit van de dienstverlening in ruime zin gegarandeerd blijft en dat deze voorzieningen toegankelijk en betaalbaar blijven. Deze leden pleiten voor een duidelijke regelgeving binnen GATS om landen te garanderen dat zij nu en in de toekomst een eigen beleid terzake kunnen voeren. Van fundamenteel belang voor deze leden is een herziening van het artikel I.3c (definitie van diensten in uitvoering van overheidsautoriteit) zodat sectoren van openbare dienstverlening afgeschermd worden van de steeds verder gaande stappen in het liberaliseringsproces zoals voorzien door het GATS-verdrag.

²³ Mme A. Panneels (ondervoorzitster) ; M. G. De Schutter, Mme J. Gilissen, Mevr. V. Kochuyt, Dhr W. Trio, Dhr J. Turf (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming) ; Mme B. Gloire, Dhr G. Fremout, M. L. Langouche, M. J-M. Swalens, Dhr B. Vanden Berghe (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking) ; Dhr R. Renaerts (vertegenwoordiger van de niet-gouvernementele organisaties die de belangen van verbruikers verdedigen) ; M. B. Melckmans, M. D. Van Daele, Mevr. J. Verveken (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties) ; Prof. M. Carnol, Prof. H. Verschure, Prof. van Ypersele, Prof. E. Zacaï (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Dhr R. Verheyen (voor- en ondervoorzitter) ; Prof. L. Lavrysen (vertegenwoordiger van de wetenschappelijke wereld).

- [45] Andere leden²⁴ onderstrepen dat diensten van universele dienstverlening niet noodzakelijk uitgesloten moeten worden van het GATS-akkoord maar dat deze voorwaarde kan ingeschreven worden in de engagementslijst en dat dergelijke diensten niet noodzakelijk door de overheid moet worden aangeboden maar dat ook privé-operatoren deze diensten kunnen verzorgen.

4.2.5 Algemene GATS regelgeving

- [46] In GATS zijn een aantal horizontale bepalingen opgenomen die algemeen gelden voor alle dienstensectoren, o.a. inzake interne regelgeving.
- [47] Sommige leden²⁵ wijzen erop dat GATS zeer flexibel is en het de WTO-leden de vrijheid laat al dan niet engagementen aan te gaan en zo ja, onder welke voorwaarden. Bovendien erkent het expliciet het recht van de WTO-leden om de verlening van diensten op hun grondgebied, nu en in de toekomst, aan regelingen te onderwerpen met het oog op nationale beleidsdoelstellingen. De lidstaten behouden dus de bevoegdheid om regelgeving uit te vaardigen ondermeer inzake diploma-, kwaliteits- en erkenningsvoorwaarden voor bepaalde categorieën van dienstverleners en de vestiging van dienstverleners. Deze regelgeving mag vanzelfsprekend niet strijdig zijn met aangegane internationale engagementen.

Bovendien stellen ze vast dat het merendeel van de dienstensector onderhevig is aan interne regelgeving en erkennen de noodzaak van goede en redelijke regelgeving. Interne regelgeving mag echter niet misbruikt worden voor protectionistische doeleinden. Om juist te vermijden dat deze zo restrictief is dat ze uiteindelijk de facto een handelsbelemmering vormt en de aangegane verbintenis van het openstellen van de markt teniet doet, bepleiten deze leden dan ook het opstellen van algemene GATS-regels inzake interne regelgeving.

- [48] Andere leden²⁶ vinden dat hoewel GATS het recht van de lidstaten op regulering bevestigt, GATS tegelijk het kader schept om deze mogelijkheid in sterke mate te beperken, zowel via de toepassing van de artikels XVI (markttoegang) en XVII (nationale behandeling) als via de uitwerking van disciplines voor interne regelgeving (Art.VI, 4). Daarom benadrukken ze nogmaals de noodzaak om in de onderhandelingen geen afbreuk te doen aan de bevoegdheid en mogelijkheid van landen om regulering te treffen inzake bescherming van werknemers, voorzieningen inzake sociale bescherming, bescherming van het milieu en de volksgezondheid en het duurzaam gebruik van grondstoffen. Ook

²⁴ Mme C. Gernay (ondervoorzitster), Mme I. Chaput, M. A. Deplae, Mevr. A. Nachtergaele, Mme M-L. Semaille, Dhr P. Vanden Abeele, Mevr C. Ven (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties) ; Mevr. H. De Buck, Dhr F. Schoonacker (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Mme A. Panneels, Dhr R.Verheyen (voor- en ondervoorzitters), Prof. L. Lavrysen (vertegenwoordiger van de wetenschappelijke wereld).

²⁵ Mme C. Gernay (ondervoorzitster), Mme I. Chaput, M. A. Deplae, Mevr. A. Nachtergaele, Mme M-L. Semaille, Dhr P. Vanden Abeele, Mevr C. Ven (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties) ; Mevr. H. De Buck, Dhr F. Schoonacker (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Mme A. Panneels, Dhr R.Verheyen (voor- en ondervoorzitters), Prof. L. Lavrysen (vertegenwoordiger van de wetenschappelijke wereld).

²⁶ Mme A. Panneels (ondervoorzitster) ; M. G. De Schutter, Mme J. Gilissen, Mevr. V. Kochuyt, Dhr W. Trio, Dhr J. Turf (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming) ; Mme B. Gloire, Dhr G. Fremout, M. L. Langouche, M. J-M. Swalens, Dhr B. Vanden Berghe (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking) ; Dhr R. Renaerts (vertegenwoordiger van de NGO's die de belangen van verbruikers verdedigen) ; M. B. Melckmans, M. D. Van Daele, Mevr. J. Vervecken (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties) ; Prof. M. Carnol, Prof. H. Verschure, Prof. van Ypersele, Prof. E. Zacaï (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Dhr R.Verheyen (voor- en ondervoorzitter) ; Prof. L. Lavrysen (vertegenwoordiger van de wetenschappelijke wereld).

mag de liberalisering er niet toe leiden dat een verdere ontwikkeling van deze maatregelen belemmerd wordt en dat bepaalde dienstverlening, in casu deze van algemeen belang, voor sommige burgers komt te vervallen of dat sociale en ecologische normen worden overtreden of uitgehouden.

- [49] Sommige leden²⁷ vinden dat artikel XXI over het wijzigen van engagement moet versoepeld worden om gemakkelijker wijzigingen aan te brengen als na openstelling van een dienstensector blijkt dat de dienst liberalisering tot ernstige, negatieve, sociaal-economische en/of milieu effecten voor de bevolking en het land heeft geleid. Deze leden zijn van mening dat vrijwaringsmaatregelen (emergency safeguards) zoals vermeld in artikel X van GATS nuttige instrumenten zijn en wensen dat de huidige onderhandelingen dergelijke maatregelen invoeren.
- [50] Andere leden²⁸ vinden dat het de verdienste van GATS is dat het een stabiel juridisch kader voor de internationale handel in diensten tot stand brengt, hetgeen essentieel is voor ondernemingen om hun activiteiten op derde markten uit te bouwen.
Wat het mogelijk invoeren van spoedvrijwaringsmaatregelen betreft, stellen deze leden zich allereerst de vraag of er wel nood is aan dergelijke maatregelen aangezien GATS een flexibel instrument is dat werkt op basis van positieve lijsten, waarbij elk WTO-lid vrij is om al dan niet engagementen aan te gaan en zo ja, onder welke voorwaarden. Verder denken deze leden dat, in tegenstelling tot de handel in goederen waar spoedvrijwaringsmaatregelen bestaan, deze maatregelen onmogelijk bij diensten kunnen geïmplementeerd worden. Bovendien zullen zij een ingrijpende impact hebben op de aantrekkelijkheid bij buitenlandse investeerders van het land, dat erop beroep doet, en dit voor een lange periode. Het invoeren van dergelijke maatregelen is dan ook geenszins wenselijk.
- [51] Sommige leden²⁹ onderstrepen dat overheidsaanbestedingen in sommige sectoren een aanzienlijk aandeel van de markt vertegenwoordigen. Zij pleiten niet enkel voor het opstellen van transparantieregels inzake openbare aanbestedingen maar wensen tevens dat deze markten vrijgemaakt zouden worden. Dit laatste zal niet enkel de ondernemingen de mogelijkheid geven om kwaliteitsvolle diensten aan te bieden maar zal eveneens leiden tot een beter gebruik van de publieke middelen, dit in het belang van alle burgers zowel als belastingsbetaler als als gebruiker. De GATS-regels die aldus opgesteld worden, moeten van toepassing zijn op openbare aanbestedingen uitgeschreven door overheidsinstanties op alle niveaus.

²⁷ Mme A. Panneels (ondervoorzitster) ; M. G. De Schutter, Mme J. Gilissen, Mevr. V. Kochuyt, Dhr W. Trio, Dhr J. Turf (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming) ; Mme B. Gloire, Dhr G. Fremout, M. L. Langouche, M. J-M. Swalens, Dhr B. Vanden Berghé (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking) ; Dhr R. Renaerts (vertegenwoordiger van de NGO's die de belangen van verbruikers verdedigen) ; M. B. Melckmans, M. D. Van Daele, Mevr. J. Vervecken (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties) ; Prof. M. Carnol, Prof. van Ypersele, Prof. E. Zaccà (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Dhr R. Verheyen (voor- en ondervoorzitter) ; Prof. L. Lavrysen, Prof. H. Verschure (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

²⁸ Mme C. Gernay (ondervoorzitster), Mme I. Chaput, M. A. Deplae, Mevr. A. Nachtergaele, Mme M-L. Semaille, Dhr P. Vanden Abeele, Mevr C. Ven (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties) ; Mevr. H. De Buck, Dhr F. Schoonacker (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Mme A. Panneels, Dhr R. Verheyen (voor- en ondervoorzitters), Prof. L. Lavrysen, Prof. H. Verschure (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

²⁹ Mme C. Gernay (ondervoorzitster), Mme I. Chaput, M. A. Deplae, Mevr. A. Nachtergaele, Mme M-L. Semaille, Dhr P. Vanden Abeele, Mevr C. Ven (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties) ; Mevr. H. De Buck, Dhr F. Schoonacker (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Mme A. Panneels, Dhr R. Verheyen (voor- en ondervoorzitters), Prof. L. Lavrysen (vertegenwoordiger van de wetenschappelijke wereld).

[52] Andere leden³⁰ vinden dat onderhandelingen over overheidsaanbestedingen in diensten moeten beperkt blijven tot transparantieregels. Zij wijzen op het belang van overheidsaanbestedingen voor de lokale dienstensector, de tewerkstelling en het sociaal beleid. Zij vinden dat sociale en ecologische criteria alsook objectieven inzake regionale ontwikkeling en transfer van technologie in overheidsaanbestedingen mogelijk moeten blijven.

³⁰ Mme A. Panneels (ondervoorzitster) ; M. G. De Schutter, Mme J. Gilissen, Mevr. V. Kochuyt, Dhr W. Trio, Dhr J. Turf (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming) ; Mme B. Gloire, Dhr G. Fremout, M. L. Langouche, M. J-M. Swalens, Dhr B. Vanden Berghe (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking) ; Dhr R. Renaerts (vertegenwoordiger van de NGO's die de belangen van verbruikers verdedigen) ; M. B. Melckmans, M. D. Van Daele, Mevr. J. Vervecken (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties) ; Prof. M. Carnol, Prof. H. Verschure, Prof. van Ypersele, Prof. E. Zacaï (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Dhr R.Verheyen (voor- en ondervoorzitter) ; Prof. L. Lavrysen (vertegenwoordiger van de wetenschappelijke wereld).

4.3 NAMA³¹

- [53] De onderhandelingen rond NAMA binnen de WTO hebben betrekking op de liberalisering van de handel in niet-landbouwproducten (Non Agricultural Market Access), namelijk producten van de industrie, de visserij, de bosbouw en de mijnbouw. Zij hebben effect op de productie en werkgelegenheid in deze sectoren en op de globale welvaart. Tussen landen bestaat er een groot verschil tussen de structuur en de hoogte van de tarieven die voor deze producten worden gehanteerd. Gemiddeld genomen liggen deze in industrielanden (3,4%) lager dan in ontwikkelingslanden (12,5%).³²
- [54] Bijlage B uit het julipakket bevat modaliteiten omtrent NAMA waarbij nog verdere onderhandelingen nodig zijn betreffende een aantal elementen. Deze zijn de tariefverlagingsformule, bepaalde aspecten van de behandeling van ongebonden tarieven, de flexibiliteit voor ontwikkelingslanden, de deelname aan een sectorale tariefcomponent en de preferenties. Paragraaf 1 van dit akkoord dringt aan op een snelle behandeling van deze punten door de *Negotiating Group* in overeenstemming met het mandaat in paragrafen 16 en 31 (iii) van de Doha ministeriële verklaring en met het algemene evenwicht dat daarin besloten ligt.³³

4.3.1 Impact van de liberalisering

- [55] Sommige leden³⁴ vrezen net als de ontwikkelingslanden dat een drastische beperking van het gebruik van tarieven en niet-tarifaire regels zal leiden tot een uitbreiding van de-industrialisatie in ontwikkelingslanden, en een verhoging van de werkloosheid en de armoede in deze landen; zij vrezen een negatieve impact op het duurzaam beheer van 's werelds natuurlijke rijkdommen, en een ondermijning van goed werkende wetgeving ter bescherming van ecologische en sociale normen.

Deze leden menen daarom dat binnen de NAMA-onderhandelingen nood is aan een evaluatie, zowel op multilateraal als op nationaal niveau, om de impact van deze onderhandelingen op de economie, op kwaliteitsvol werk, op armoede, op ontwikkeling en op milieubescherming te onderzoeken. Dit moet gebeuren in overleg met de vakbonden die de werknemers

³¹ Voor een synthese van het secretariaat van het luik NAMA van het julipakket: zie bijlage 6.

³² Bron: UNCTAD TRAINS database en WTO CTS database.

³³ Deze twee paragrafen beogen:

- de vermindering / het schrappen van invoerrechten ;
- het verminderen / elimineren van hoge tarieven, tariefpieken of tariefescalatie ;
- het verminderen of wegwerken van niet tarifaire belemmeringen ;
- een grotere aandacht voor de ontwikkelingslanden ;
- geen volledige wederkerigheid
- het verminderen / elimineren van invoerrechten voor milieugoederen.

³⁴ Mme A. Panneels (ondervoorzitster) ; M. G. De Schutter, Mme J. Gilissen, Mevr. V. Kochuyt, Dhr W. Trio, Dhr J. Turf (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming) ; Mme B. Gloire, Dhr G. Fremout, M. L. Langouche, M. J-M. Swalens, Dhr B. Vanden Berghe (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking) ; Dhr R. Renaerts (vertegenwoordiger van de NGO's die de belangen van gebruikers verdedigen) ; M. B. Melckmans, M. D. Van Daele, Mevr. J. Vervecken (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties) ; Prof. M. Carnol, Prof. H. Verschure, Prof. van Ypersele, Prof. E. Zacaï (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Dhr R. Verheyen (voor- en ondervoorzitter) ; Prof. L. Lavrysen (vertegenwoordiger van de wetenschappelijke wereld).

vertegenwoordigen die de gevolgen zullen ondervinden van de liberalisering, met bijzondere aandacht voor de arbeidsintensieve sectoren. De evaluatie moet eveneens gebeuren met inbreng van andere stakeholders, in het bijzonder de gemeenschappen die wonen in de streken waar ontginningen plaats vinden, en die afhankelijk zijn van visgronden, bossen en andere natuurlijke omgevingen.

Opdat werknemers enig voordeel kunnen ondervinden van de liberalisering, moet de effectieve bescherming van werknemersrechten verbeterd worden. Bovendien moet er financiering voorzien worden zodat bijstand kan verleend worden aan de werknemers die hun job verliezen als gevolg van de liberalisering.

- [56] Andere leden³⁵ wijzen erop dat meerdere studies van internationaal gerespecteerde instellingen wijzen op de enorme welvaartsvoordelen die een verdere verlaging of afschaffing van de tarifaire belemmeringen met zich mee zal brengen. Bovendien wijzen deze studies erop dat de ontwikkelingslanden relatief gezien hierbij de grootste voordelen zullen hebben. Niettegenstaande het openstellen van de markt bepaalde aanpassingskosten met zich meebrengt, situeren deze zich eerder op de korte termijn en worden zij gemiddeld genomen ruimschoots gecompenseerd door de potentiële welvaartsstijging die de openstelling met zich meebrengt. Alle WTO-leden, met inbegrip van de ontwikkelingslanden, hebben er dus voordeel bij om op een ambitieuze wijze deel te nemen aan de NAMA-onderhandelingen.

Voorts wijzen deze leden erop dat deze onderhandelingen een belangrijke Zuid-Zuid component zouden moeten hebben. De ontwikkelingslanden hanteren onder elkaar zeer hoge tarieven en een vermindering van hun douanetarieven moet de Zuid-Zuid handel stimuleren.

4.3.2 Tarifaire belemmeringen

- [57] Sommige leden³⁶ verdedigen het recht van ontwikkelingslanden om hun markten via het inzetten van invoertarieven te beschermen tegen ongebreidelde goedkope import. Ontwikkelingslanden moeten via tarifaire maatregelen de kans krijgen hun zwakkere industrieën en hun handelsbalans te beschermen en de eigen doelstellingen van binnenlandse industriële ontwikkeling na te streven. Afbreuk doen aan tarieven beperkt niet alleen de mogelijkheid van ontwikkelingslanden om strategische- en industrietakken die nog in kinderschoenen staan te beschermen, maar leidt ook tot verminderde inkomsten voor regeringen wat mogelijk kan leiden tot dalende uitgaven in de gezondheidszorg, onderwijs en sociale bescherming van het ontwikkelingsland in kwestie.

³⁵ Mme C. Gernay (ondervoorzitster), Mme I. Chaput, M. A. Deplae, Mevr. A. Nachtergaele, Mme M-L. Semaille, Dhr P. Vanden Abeele, Mevr C. Ven (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties) ; Mevr. H. De Buck, Dhr F. Schoonacker (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Mme A. Panneels, Dhr R.Verheyen (voor- en ondervoorzitters), Prof. M. Carnol, Prof. L. Lavrysen, Prof. JP. Van Ypersele, Prof. E. Zaccai (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

³⁶ Mme A. Panneels (ondervoorzitster) ; M. G. De Schutter, Mme J. Gilissen, Mevr. V. Kochuyt, Dhr W. Trio, Dhr J. Turf (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming) ; Mme B. Gloire, Dhr G. Fremout, M. L. Langouche, M. J-M. Swalens, Dhr B. Vanden Berghe (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking) ; Dhr R. Renaerts (vertegenwoordiger van de NGO's die de belangen van verbruikers verdedigen) ; M. B. Melckmans, M. D. Van Daele, Mevr. J. Vervecken (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties) ; Prof. M. Carnol, Prof. van Ypersele, Prof. E. Zaccai (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Dhr R.Verheyen (voor- en ondervoorzitter) ; Prof. L. Lavrysen, Prof. H. Verschure (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

[58] Andere leden³⁷ menen dat de onderhandelingen moeten gericht zijn op de verbeterde effectieve markttoegang op derde markten. Zij wensen tariefverlagingen die in de praktijk voelbaar zijn en niet enkel reducties op papier. De tariefverlagingsformule moet bijgevolg ambitieus zijn en idealiter zou het toegepaste tarief en niet het geconsolideerd tarief* als uitgangspunt van de onderhandelingen moeten worden genomen. Alleszins moeten de onderhandelingen leiden tot substantiële verminderingen van de toegepaste rechten op industriële goederen zonder uitzonderingen, met inbegrip van de hoge rechten, en tot het afschaffen van de piektarieven. Deze leden zijn voorstanders van een ambitieuze unieke niet lineaire formule, waarbij de hoge rechten meer verminderd worden dan de lage, zodat de op heden zeer verschillende tariefstructuren van de WTO-leden in elkaars nabijheid komen. Alleszins zouden de tarieven maximaal 15 procent mogen bedragen.

Tevens zouden alle WTO-leden alle nog niet geconsolideerde tarieven op het einde van de ronde moeten consolideren ten hoogste op het niveau van het verlaagde tarief, zoals bepaald door het toepassen van de tariefverlagingsformule.

Ten slotte vragen deze leden dat, gezien het belang dat "kleine rechten*" kunnen vertegenwoordigen voor sommige sectoren, de eliminatie van dergelijke rechten slechts plaatsvindt na consultatie van de betrokken sector.

4.3.3 Niet-tarifaire belemmeringen

[59] De FRDO meent dat niet-tarifaire belemmeringen aangepakt moeten worden om te vermijden dat de voordelen van tariefverlagingen geheel of gedeeltelijk te niet worden gedaan.

[60] Sommige leden³⁸ zijn geen voorstander van een blinde afschaffing van alle niet-tarifaire importbeperkingen. Dit zou immers betekenen dat ook noodzakelijke sociale-, gezondheids- en milieuregulering die nodig is om werknemers, consumenten en het leefmilieu te beschermen teniet zou gedaan worden. Deze leden zijn daarom van mening dat de onderhandelingen rond niet-tarifaire importbeperkingen geen aanleiding mogen geven tot het inperken van deze regelgevende capaciteit van regeringen. Regeringen moeten het recht blijven behouden om producten te weren die niet voldoen aan transparante kwaliteitsnormen, zowel wat betreft de producten zelf als hun productieprocessen .

[61] Andere leden³⁹ stellen dat de onderhandelingen betreffende de niet tarifaire belemmeringen er op gericht zijn om de bestaande niet tarifaire belemmeringen af te schaffen en de vorming van nieuwe te voorkomen. Er moet hierbij prioriteit worden gegeven aan:

³⁷ Mme C. Gernay (ondervoorzitster), Mme I. Chaput, M. A. Deplae, Mevr. A. Nachtergaele, Mme M-L. Semaille, Dhr P. Vanden Abeele, Mevr C. Ven (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties) ; Mevr. H. De Buck, Dhr F. Schoonacker (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Mme A. Panneels, Dhr R.Verheyen (voor- en ondervoorzitters), Prof. L. Lavrysen, Prof. H. Verschure (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

³⁸ Mme A. Panneels (ondervoorzitster) ; M. G. De Schutter, Mme J. Gilissen, Mevr. V. Kochuyt, Dhr W. Trio, Dhr J. Turf (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming) ; Mme B. Gloire, Dhr G. Fremout, M. L. Langouche, M. J-M. Swalens, Dhr B. Vanden Berghe (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking) ; Dhr R. Renaerts (vertegenwoordiger van de NGO's die de belangen van verbruikers verdedigen) ; M. B. Melckmans, M. D. Van Daele, Mevr. J. Vervecken (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties) ; Prof. M. Carnol, Prof. H. Verschure, Prof. van Ypersele, Prof. E. Zacaï (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Dhr R.Verheyen (voor- en ondervoorzitter) ; Prof. L. Lavrysen (vertegenwoordiger van de wetenschappelijke wereld).

³⁹ Mme C. Gernay (ondervoorzitster), Mme I. Chaput, M. A. Deplae, Mevr. A. Nachtergaele, Mme M-L. Semaille, Dhr P. Vanden Abeele, Mevr C. Ven (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties) ; Mevr. H. De Buck, Dhr F. Schoonacker (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

- standaarden, technische vereisten, labelling en certificeringsprocedures, welke door de grote verscheidenheid tussen de WTO-leden, het gebrek aan transparantie over de van toepassing zijnde wetgeving en de lange erkenningstermijnen, een aanzienlijke belemmering voor de internationale handel vormen, in het bijzonder voor KMO's;
- verplichte minimumprijzen: wanneer de douanerechten gebaseerd worden op opgelegde minimumprijzen die veel hoger liggen dan de reële exportprijzen, worden de goederen uit de markt geprijsd;
- uitvoerverbod of exportbeperkingen;
- tariefgerelateerde niet-tarifaire belemmeringen: deze extra heffingen hebben een gelijkaardig effect als het invoerrecht en leiden tot onduidelijkheid over het daadwerkelijk recht dat de economische operatoren bij invoer verschuldigd zijn;
- oorsprongsregels: dergelijke regels kunnen, vooral bij al dan niet terechte betwistingen, een vlotte afwikkeling van de transacties bemoeilijken. Ze dienen dan ook zo eenvoudig mogelijk geformuleerd te zijn.

Minder administratieve verplichtingen en eenvoudige douaneprocedures net als een harmonisatie van officiële controles zijn evenzeer een noodzaak.

4.3.4 Sectorale benadering

- [62] Artikel 7 van bijlage B erkent het belang van een sectorale aanpak voor het verminderen en afschaffen van tarieven en andere handelsbelemmeringen. Artikel 1 stelt dat de deelname aan deze sectorale component deel uitmaakt van de verdere onderhandelingen.
- [63] Sommige leden⁴⁰ vinden dat deelname aan de sectorale onderhandelingen volledig vrijwillig moeten zijn en dat (ontwikkelings)landen niet onder druk mogen gezet worden om hieraan deel te nemen als zij vinden dat dit niet in het belang is van hun ontwikkeling. Deze sectorale aanpak mag overheden er ook niet van verhinderen om een regelgeving uit te vaardigen om tot duurzame vormen van handel en consumptie te komen.
- [64] Andere leden⁴¹ vinden dat na het toepassen van de algemene tariefverlagingsformule, sectoren die het wensen ervan niet weerhouden mogen worden om over te gaan tot diepere tariefverlagingen, tot de eliminatie van tarieven of tot het vergroten van de reikwijdte van de tijdens de Uruguay-ronde afgesloten sectorale akkoorden. Het voeren van sectorale onderhandelingen is een essentieel element om een hoog ambitieniveau in de NAMA-onderhandelingen te bereiken. Dergelijke

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Mme A. Panneels, Dhr R.Verheyen (voor- en ondervoorzitters), Prof. M. Carnol, Prof. L. Lavrysen, Prof. JP. Van Ypersele, Prof. E. Zacaï (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

⁴⁰ Mme A. Panneels (ondervoorzitster) ; M. G. De Schutter, Mme J. Gilissen, Mevr. V. Kochuyt, Dhr W. Trio, Dhr J. Turf (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming) ; Mme B. Gloire, Dhr G. Fremout, M. L. Langouche, M. J-M. Swalens, Dhr B. Vanden Berghe (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking) ; Dhr R. Renaerts (vertegenwoordiger van de NGO's die de belangen van verbruikers verdedigen) ; M. B. Melckmans, M. D. Van Daele, Mevr. J. Vervecken (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Dhr R.Verheyen (voor- en ondervoorzitter) ; Prof. M. Carnol, Prof. H. Verschure, Prof. L. Lavrysen, Prof. van Ypersele, Prof. E. Zacaï (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

⁴¹ Mme C. Gernay (ondervoorzitster), Mme I. Chaput, M. A. Deplae, Mevr. A. Nachtergaele, Mme M-L. Semaille, Dhr P. Vanden Abeele, Mevr C. Ven (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties) ; Mevr. H. De Buck, Dhr F. Schoonacker (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Mme A. Panneels, Dhr R.Verheyen (voor- en ondervoorzitters), Prof. M. Carnol, Prof. H. Verschure, Prof. L. Lavrysen, Prof. van Ypersele, Prof. E. Zacaï (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

initiatieven moeten een kritische massa van relevante markten vertegenwoordigen waarbij free-riding door belangrijke markten uitgesloten is.

4.3.5 Aandacht voor ontwikkelingslanden

- [65] De FRDO wijst er op dat binnen de onderhandelingen speciale aandacht moet uitgaan naar de noden van de minst ontwikkelde landen en vraagt dat voor het einde van de ronde alle geïndustrialiseerde landen aan de minst ontwikkelde landen minstens een even goede tariefvrije en quotavrije markttoegang zouden verlenen, als het Everything But Arms Initiatief van de EU. Ook de rijkere ontwikkelingslanden kunnen hier een bijdrage leveren.
- [66] Bijlage B voorziet in flexibiliteit ten aanzien van de ontwikkelingslanden. Artikel 1 stelt dat dit deel uitmaakt van de verdere onderhandelingen.
- [67] Sommige leden⁴² vinden dat “minder dan volledige wederkerigheid” vereist dat de formules voor tariefvermindering verschillend zijn voor ontwikkelde landen en ontwikkelingslanden en dat ontwikkelingslanden bovendien gebruik moeten kunnen maken van langere implementatieperiodes en minder dan formuleverminderingen en vrijstelling van formuleverminderingen voor een te bepalen deel van hun tarieven.
- [68] Andere leden⁴³ vinden dat met de andere ontwikkelingslanden zoveel mogelijk symmetrie moet worden nagestreefd in de onderhandelingen. De “minder dan volledige wederkerigheid” moet voornamelijk de vorm aannemen van langere implementatieperiodes maar deze landen moeten het bereiken van een ambitieus verlaagd tarief wel onderschrijven. Voorts verzetten deze leden zich tegen een accumulatie van flexibiliteit voor de ontwikkelingslanden.
- [69] Een vermindering van de MFN-tarieven leidt onvermijdelijk tot de erosie van de preferentiële markttoegang voor sommige ontwikkelingslanden, zoals de ACP-landen, op de markten van een aantal geïndustrialiseerde landen.

⁴² Mme A. Panneels (ondervoorzitster) ; M. G. De Schutter, Mme J. Gilissen, Mevr. V. Kochuyt, Dhr W. Trio, Dhr J. Turf (vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor milieubescherming) ; Mme B. Gloire, Dhr G. Fremout, M. L. Langouche, M. J-M. Swalens, Dhr B. Vanden Berghe (vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor ontwikkelingssamenwerking) ; Dhr R. Renaerts (vertegenwoordiger van de niet-gouvernementele organisaties die de belangen van verbruikers verdedigen) ; M. B. Melckmans, M. D. Van Daele, Mevr. J. Vervecken (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Dhr R. Verheyen (voor- en ondervoorzitter) ; Prof. M. Carnol, Prof. H. Verschure, Prof. L. Lavrysen, Prof. van Ypersele, Prof. E. Zacaï (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

⁴³ Mme C. Gernay (ondervoorzitster), Mme I. Chaput, M. A. Deplae, Mevr. A. Nachtergaele, Mme M-L. Semaille, Dhr P. Vanden Abeele, Mevr C. Ven (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties) ; Mevr. H. De Buck, Dhr F. Schoonacker (vertegenwoordigers van de energieproducenten) ; Prof. H. Verschure, (vertegenwoordiger van de wetenschappelijke wereld).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Mme A. Panneels, Dhr R. Verheyen (voor- en ondervoorzitters), Prof. M. Carnol, Prof. H. Verschure, Prof. L. Lavrysen, Prof. van Ypersele, Prof. E. Zacaï (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

- [70] Sommige leden⁴⁴ vinden dat dit probleem moet aangepakt moet worden binnen de context van de NAMA onderhandelingen en dat bijkomende bijstand moet voorzien worden om deze ontwikkelingslanden de mogelijkheid te geven zich aan te passen aan de veranderde marktsituatie. Deze leden steunen de voorstellen om landen met een lage graad van tariefbinding vrij te stellen van tariefverminderingen, maar wijzen wel op de inconsistentie dat een groot gedeelte van deze landen in het kader van de EU-ACP onderhandelingen voor Economische partnerschapakkoorden toch verplicht zullen zijn om al hun handelsbelemmeringen af te schaffen op “nagenoeg alle handel” met de EU.
- [71] Andere leden⁴⁵ zijn ten zeerste verontrust over het gebruik van de erosie van tariefpreferenties om verdere ambitieuze tariefverlagingen in de NAMA-onderhandelingen te ondermijnen. Deze leden wensen dat hiervoor een gepaste oplossing wordt gevonden en stellen dat landen die door deze problematiek getroffen worden, best hulp zouden ontvangen van multilaterale financiële instellingen om de competitiviteit van hun industrieën te versterken.

⁴⁴ Mme A. Panneels (ondervoorzitster) ; M. G. De Schutter, Mme J. Gilissen, Mevr. V. Kochuyt, Dhr W. Trio, Dhr J. Turf (vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor milieubescherming) ; Mme B. Gloire, Dhr G. Fremout, M. L. Langouche, M. J-M. Swalens, Dhr B. Vanden Berghe (vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor ontwikkelingssamenwerking) ; Dhr R. Renaerts (vertegenwoordiger van de niet-gouvernementele organisaties die de belangen van verbruikers verdedigen) ; M. B. Melckmans, M. D. Van Daele, Mevr. J. Vervecken (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties) ; Prof. M. Carnol, Prof. van Ypersele, Prof. E. Zacaï (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Dhr R. Verheyen (voor- en ondervoorzitter) ; Prof. H. Verschure, Prof. L. Lavrysen, (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

⁴⁵ Mme C. Gernay (ondervoorzitster), Mme I. Chaput, M. A. Deplae, Mevr. A. Nachtergaele, Mme M-L. Semaille, Dhr P. Vanden Abeele, Mevr C. Ven (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties) ; Mevr. H. De Buck, Dhr F. Schoonacker (vertegenwoordigers van de energieproducenten) ; Prof. H. Verschure, (vertegenwoordiger van de wetenschappelijke wereld).

Onthouden zich: Dhr T. Rombouts, Mme A. Panneels, Dhr R. Verheyen (voor- en ondervoorzitters), Prof. H. Verschure, Prof. L. Lavrysen (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

Bijlage 1 Stemgerechtigde leden

4 voor- en ondervoorzitters

Dhr T. Rombouts, Mme C. Gernay, Mme A. Panneels, Dhr R. Verheyen

5 van de 6 vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming

M. G. De Schutter (WWF), Mme J. Gilissen (IEB), Mevr. V. Kochuyt (Natuurpunt - Birdlife Belgium), Dhr. W. Trio (Greenpeace), Dhr. J. Turf (BBL)

5 van de 6 vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking

Dhr. G. Fremout (VODO), Mme B. Gloire (Ofam Solidarité), M. L. Langouche (Iles de Paix), M. JM. Swalens (ACODEV), Dhr. B. Van Den Berghe (11.11.11)

1 van de 2 vertegenwoordigers van de NGO's die de belangen van verbruikers verdedigen

Dhr. R. Renaerts (OIVO)

5 van de 6 vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties

M. J. Decrop (CSC), Dhr. Bruno Melckmans (ABVV), M. J. Piette (CSC), Dhr. D. Van Daele (FGTB), Mevr. J. Vervecken (ABVV)

6 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties

Mme I. Chaput (FEDICHEM), M. A. Deplae (UCM), Mme A. Nachtergaele (FEVIA), Mme ML. Semaille (FWA), Dhr. P. Van Den Abeele (UNIZO), Mme C. Ven (FEB)

2 vertegenwoordigers van de energieproducenten

Mevr. H. De Buck (ELECTRABEL NV), Dhr. F. Schoonacker (SPE)

5 van de 6 vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld

Mme M. Carnol (Ulg), Dhr. L. Lavrysen (UG), Dhr. H. Verschure (KUL), M. JP. van Ypersele (UCL), M. E. Zaccai (ULB)

Totaal: 33 van de 38 stemgerechtigde leden

Bijlage 2

Vergaderingen ter voorbereiding van dit advies

De werkgroep internationale betrekkingen vergaderde op 3 en 24 maart, 8 en 19 april, 4, 12, 26 en 30 mei, 28 juni en 1 juli voor dit advies.

Personen die meewerkten aan de voorbereiding van dit advies

Stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

Prof. Han VERSCHURE (Katholieke Universiteit Leuven) – Voorzitter van de werkgroep
Mevr. Jo VERVECKEN (ABVV)
Mevr Elizabeth DE WANDELER (VBO)
Mevrouw Saar VAN HAUWERMEIREN (BBL)
De Heer Bart BODE (Broederlijk Delen)
De Heer Daniël VANDAELE (FGTB) - Ondervoorzitter van de werkgroep
De Heer Marc MAES (11.11.11)
Mevrouw Ilse RUBBRECHT (ACV)
De Heer Geert FREMOUT (VODO)
De Heer Thierry KESTELOOT (Oxfam solidariteit)
De Heer Marc ROSIERS (FEVIA)
De Heer Wendel TRIO (Greenpeace)
De Heer Daniel VAN DAELE, ondervoorzitter van de werkgroep
De Heer Jehan DECROP (CSC)
Mevrouw Marie Laurence SEMAILLE (FWA)
Mevrouw Christine FAES (UNIZO)
De Heer Johan BOSMAN (KWIA)
De Heer Daniël RICHARD (FGTB)
Mevrouw Mieke DE RAEDEMAECKER (ABVV)
De Heer Bram CLAEYS (BBL)

Wetenschappelijke raadgevers en uitgenodigde experts

De Heer Gabriël YSEBAERT (ministerie van de Vlaamse Gemeenschap)
De Heer Dirk LONCKE (Buitenlandse Zaken)
De Heer Leopold CARREWYN (Ambassadeur Buitenlandse Zaken)
De Heer Valère VANGEEL (FOD Economische Zaken)

Niet-stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

Secretariaat

Pieter DECRUYNAERE
Jan DE SMEDT

Bijlage 3: Verklarende woordenlijst

Ad valorem

Tarieven uitgedrukt in dollar (euro, yen, ...) per ton (liter, vat, ...) worden specifieke heffingen genoemd. Andere tarieven zijn complexer en combinere bijvoorbeeld specifieke waarden met percentages van de prijs. Al deze tarieven moeten omgezet worden naar eenvoudige percentages van de waarde (*ad valorem*) indien het julipakket gevolgd wordt dat bepaald dat een reductie moet uitgevoerd worden volgens de overeengekomen formule. Zonder deze omzetting is het volgens de WTO onmogelijk producten waarop een specifieke heffing van kracht is onder te brengen in de juiste categorie.

Cross Compliance

Bij de hervormingen van het GLB in het kader van Agenda 2000 was het uitgangspunt dat de lidstaten milieumaatregelen moeten treffen die zij in het licht van de gebruikte landbouwgrond of de betrokken productie passend achten. Dit beginsel is opgenomen in de horizontale verordening. De lidstaten kregen verschillende mogelijkheden voor de uitvoering hiervan. Zo kunnen zij sancties opleggen aan boeren die niet aan de voorwaarden voldoen, waarbij sprake kan zijn van verlaging of zelfs intrekking van de rechtstreekse steun. Voorbeelden van toegepaste milieueisen zijn het in acht nemen van de maximale bezettingsdichtheid voor runderen of schapen, van specifieke voorwaarden voor het cultiveren van hellingen, van de maximaal toegestane hoeveelheden kunstmest per hectare en van specifieke regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. De GLB-hervorming van 2003 omvat een aanscherping van deze cross-compliance-voorwaarden, waarbij de naleving van specifieke in de regelgeving vastgelegde voorschriften op het gebied van milieu, voedselveiligheid, gewasbescherming, diergezondheid en dierenwelzijn als standaardvoorwaarde gaat gelden. Daarnaast omvatten deze randvoorwaarden ook de verplichting voor boeren om hun land in landbouw- en milieukundig opzicht in goede staat te houden.

Dozen: Rode, Oranje, Blauwe en Groene

In de WTO terminologie worden subsidies over het algemeen geïdentificeerd door dozen die de kleur krijgen van verkeerslichten: groen (toegestaan), oranje (af te bouwen) en rood (verboden). Bij landbouw is er geen rode doos, hoewel binnenlandse steun die de aangegane engagementen ter reductie overschrijdt uit de oranje doos verboden is. Daarnaast is er ook een blauwe doos voor subsidies verbonden aan programma's ter beperking van de productie. Ook zijn er in de dozen uitzonderingen voor ontwikkelingslanden.

Geconsolideerd tarief

Binnen de WTO in het kader van de Uruguay ronde overeengekomen / vastgesteld tarief. Dit tarief kan voor een product hoger liggen dan het huidige, werkelijk gebruikte tarief.

Kleine rechten

Zogenaamde 'nuisance tariffs' van bijvoorbeeld 2 % of minder.

Modus 4

Het typische van dienstenverkeer is dat ze op verschillende wijzen kunnen geleverd worden, vandaar dat de bepalingen van het GATS-akkoord slaan op de vier leveringswijzen die door het Akkoord geïdentificeerd worden, met name:

- a) het grensoverschrijdend dienstenverkeer (Modus 1), - bijvoorbeeld het doorsturen van consultancy advies van land A naar land B, zonder fysieke verplaatsing van één der beide partijen. De elektronische handel heeft de mogelijkheden voor grensoverschrijdende handel erg verruimd.
- b) buitenlandse consumptie (Modus 2), - waarbij de consument van land B zich naar land A verplaatst om de dienst te consumeren, bijvoorbeeld toerisme, of het zenden van schepen naar een buitenlandse haven voor herstelling.
- c) plaatselijke vestiging (Modus 3), - bijvoorbeeld de oprichting van een filiaal door een bedrijf van land B in land A.
- d) tijdelijk verkeer van dienstverleners (Modus 4), bijv. ingenieurs uit land B die tijdelijk tewerkgesteld worden voor de realisering van een contract in land A.

Most Favoured Nation

Door WTO-lidstaten geïmporteerde goederen uit andere lidstaten moeten alle op dezelfde manier worden

behandeld. Er mag dus geen nadelige behandeling zijn van import uit een WTO-land door een ander WTO-land, ten opzichte van andere WTO-landen. Alle WTO-lidstaten moeten elkaar behandelen als 'Meest Begunstigde Handelspartner'.

Multifunctionele landbouw

Europa Kiest voor de uitbouw van een "multifunctionele landbouw". Dit veronderstelt een aantal prestaties aan de maatschappij, waaronder:

- de productie van een voldoende hoeveelheid⁴⁶ kwalitatief hoogwaardige en veilige agrolevensmiddelen ;
- het produceren binnen een agrarische structuur die is afgestemd op het platteland en op de regionale behoeften ;
- het produceren volgens milieunormen (milieubescherming) ;
- het tegengaan van de ontvolking van het platteland ;
- het behoud van werkgelegenheid ;
- een veehouderij zonder hormonen en antibiotica ;
- het op de juiste wijze houden van vee ;
- het behoud van cultuur en erfgoed van het platteland ;
- de zorg voor belangrijke cultuurlandschappen ;
- het behoud van de biodiversiteit.

National Treatment

Als importgoederen van een WTO-lidstaat eenmaal geïmporteerd zijn in een andere lidstaat, moeten zij op eenzelfde manier behandeld worden als binnenlandse producten. Op deze importen uit andere WTO-landen mag dus bijvoorbeeld niet méér belasting worden geheven dan op soortgelijke binnenlandse producten.

Negotiation Group

In het kader van de Doha Development Agenda van de WTO werden een aantal Negotiating Groups opgericht waarbinnen de onderhandelingen rond een aantal thema's gevoerd worden. Zij staan onder toezicht van het Trade Negotiations Committee dat op zijn beurt verslag uitbrengt aan de Algemene Vergadering. Zo kreeg de NAMA *Negotiating Group* het mandaat om te werken naar een akkoord ter vermindering of (indien gepast) de afschaffing van tarieven, in het bijzonder voor producten die van speciaal belang zijn voor ontwikkelingslanden.

Revised Request: bevat verzoeken van landen die op voorstel van de Europese Commissie gemaakt zullen worden in de WTO om de wetgeving en de regelgeving die de handel in diensten belemmert af te schaffen of bij te sturen.

Tariefpiek

Relatief hoge tarieven, gewoonlijk voor 'gevoelige' producten, ten opzichte van algemeen lage tarieven. Voor geïndustrialiseerde landen worden tarieven van 15% en meer algemeen beschouwd als tariefpieken.

Tariefescalatie

Hogere invoerheffingen op halfafgewerkte producten dan op grondstoffen of afgewerkte producten. Dit biedt bescherming voor de eigen verwerkende industrie en ontmoedigt de ontwikkeling van een verwerkende nijverheid in landen waaruit de grondstof afkomstig is.

⁴⁶ Het Comité herinnert in dat verband o.m. aan zijn advies over "Een nieuwe communautaire strategie inzake de voorziening van plantaardige eiwitten in de Europese Unie" (CES 26/2002).

Bijlage 4: Landbouwluk van het julipakket

Landbouw algemeen	BINNENLANDSE STEUN (DOHA: <i>substantial reduction</i>)
<p>Landbouw is cruciaal voor OL en MOL. Ze moeten de kans krijgen een landbouwbeleid te voeren ter ondersteuning van hun ontwikkelingen PRS, voedselveiligheid en levensvoorziening. Met niet handelsbepaald (§ 13 Doha) zal rekening worden gehouden. 3 pijlers onderling verbonden en moeten evenwichtig benaderd worden.</p>	<p>Binnen deze pijler worden volgende zaken verzekerd:</p> <ul style="list-style-type: none">- SDT blijft een onderdeel ; wel langere uitvoeringsperiodes en lagere reductiecoëfficiënten voor alle types en blijvende toegang tot de voorzieningen onder artikel 6.2. (landbouwakk.: maatregelen OL om zich te ontwikkelen) ;- sterke harmonisatie in de reducties opgelegd aan IL ;- substantiële vermindering in algemeen peil van handelsverstoringe ondersteuning IL ;- <i>Final Bound Total AMS (Aggregate Measure of Support)</i> en <i>de minimis levels</i>: substantiële vermindering ; Blauwe Doos (BD): begrensd als gespecificeerd in paragraaf 15 (ivm OL en MOL en SDT) om resultaten te verzekeren die coherent zijn met het hervormingsdoel op lange termijn.
<p><u>LDC</u> [45] OL moeten geen reductie engagement aangaan. IL en OL in een positie die dit toelaat moeten taksvrije en quota vrije toegang verlenen voor producten afkomstig uit MOL</p>	<p><u>ALGEMENE REDUCTIE</u>: gelaagde formule (in schijven) [7] FBT AMS plus de toegestane <i>de minimis</i> niveaus plus het niveau voor BD gereduceerd volgens een gelaagde formule (doel = geharmoniseerd resultaat): hoog niveau = grote reductie. Eerste stap = som van alle handelsverstoringe binnenlandse steun niet boven de 80% van 3 genoemde samen (op een niveau bepaald in [15]) uitkomen.</p>
<p>[46] behandeling katoen onder elke pijler zal vitale belang van deze sector aantonen voor een aantal MOL ; er wordt werk gemaakt om vlug ambitieus resultaat te bereiken.</p>	<p>[8] Parameters voor onderhandelingen van deze gelaagde formule: - minimum engagement: geen plafonnering voor reducties indien de reducties van AMS, <i>de minimis</i> en BD samen genomen verder gaan - basis voor het meten van BD = hogere tarieven van bestaande BD gedurende een representatieve recente periode en de <i>bovengrens</i> uit [15].</p>
<p><u>RECENTE LEDEN</u> [47] bezorgdheden van recent toegetreden leden worden beantwoord met specifieke flexibiliteitsvoorzieningen</p>	<p><u>FINAL BOUND TOTAL AMS</u>: gelaagde formule (in schijven) [9] Doel = harmoniserend effect. FBT AMS substantieel verlagen via gelaagde formule ; leden met een hogere FBT AMS = grotere reductie ; product gespecificeerde FBT AMS begrensd op gemiddelde niveaus via een methode overeen te komen ; substantiële vermindering in FBT AMS zal leiden tot reducties voor specifieke producten</p>
<p><u>MONITORING EN BEWAKING</u> [48] artikel 18 Landbouwakkoord wordt geamendeerd om monitoring en transparantie te verzekeren, ondermeer via tijdige en volledige kennisgeving rekening houdend met engagementen inzake markttoegang, binnenlandse steun en exportsteun. Specifieke zorgen van OL zullen aangekaart worden</p>	<p>[10] Leden kunnen verder gaan dan de formule reducties. <u>DE MINIMIS</u> [11] Reducties in <i>de minimis</i> houden rekening met het principe van SDT ; OL die ze gebruiken voor bevoorrading en steun arme boeren worden gespaard. [12] Leden kunnen verder gaan dan de formule reducties.</p>
<p><u>VARIA</u> [49] van belang maar geen akkoord: sectorale initiatieven, gedifferentieerde exporttaksen, GI (Geographical Indications). [50] regimes betreffende exportverbod en restrictie in artikel 12.1 Landbouwakkoord worden versterkt.</p>	<p><u>BLAUWE DOOS (BD)</u> [13] Leden erkennen de rol van blauwe doos in promoten van landbouw hervormingen. Artikel 6.5 zal herzien worden zodat leden kunnen terugvallen op volgende maatregelen: <i>directe betaling onder productiebeperkende maatregelen</i> OF <i>directe betalingen die geen productie behoeven</i>: indien gericht op welbepaalde sectoren / gewassen <u>of</u> gebeuren voor 85% of minder van een basisniveau van productie <u>of</u> gebeuren op een onveranderd aantal koppen (veestapel).</p>
	<p>[14] Samen met bijkomende criteria worden bovengenoemde criteria onderhandeld. Elk van die criteria verzekerd dat BD minder handelsverstoringe werkt als FBT AMS maatregelen, waarbij verstaan wordt dat elk nieuw criterium rekening moet houden met het evenwicht binnen de WTO rechten en verplichtingen ; elk nieuw criteria mag lopende hervormingen niet omkeren [15] BD ondersteuning mag niet boven de 5% uitkomen van de gemiddelde totale waarde van landbouwproductie van een lid gedurende een historische periode (via onderhandelingen vastgelegd). Dit plafond is van toepassing op elke bestaande en komende BD vanaf het begin van de implementatieperiode. In gevallen waar een lid een uitzonderlijk hoog niveau BD heeft, zal enige flexibiliteit worden voorzien (overeen te komen) om een dergelijk lid niet te dwingen een disproportionele vermindering door te voeren. <u>GROENE DOOS (GD)</u> Groene doos criteria zullen herzien en verduidelijkt worden om te verzekeren dat zij geen, of minimale handelsverstoringe effecten hebben op productie. Deze review en verduidelijking moeten verzekeren dat de basisconcepten, principes en effectiviteit van GD blijven en gepast <i>non trade</i> bekommernissen opnemen. Verbeterde verplichting voor monitoring en opvolging van alle nieuwe disciplines ([48]) worden heel belangrijk voor GD.</p>

EXPORTSUBSIDIES (DOHA: <i>phasing out</i>)	MARKTTOEGANG (DOHA: <i>substantial improvements</i>)
<p><u>EINDDOEL</u> (datum overeen te komen):</p> <p>[18] eliminatie van</p> <ul style="list-style-type: none"> - exportsubsidies (volgens schema) - exportkredieten, exportkredietgaranties of verzekeringsprogramma's met terugbetaling boven 180 dagen - bepalingen en voorwaarden betreffende exportkredieten, exportkredietgaranties of verzekeringsprogramma's met terugbetaling onder 180 dagen die niet in overeenstemming zijn met het overeen te komen regime - handelsversturende praktijken vanuit STEs (State Trading Enterprises) - voorzien in voedselhulp die niet conform het effectief operationele overeen te komen regime is (rol internat organisaties hierin wordt ook bekeken) <p>[19] Effectieve bepalingen voor transparantie [18] worden uitgewerkt (in overeenstemming met WTO regelgeving en commercieel geheim)</p> <p><u>UITVOERING</u></p> <p>[20] engagementen en regimes uit [18] worden uitgevoerd volgens overeen te komen schema en modaliteiten. Engagements worden uitgevoerd via een jaarlijkse fasering, het geleidelijke uitdoven moet coherent zijn met interne hervormingsstappen van Leden.</p> <p>[21] onderhandeling van elementen uit [18] en de uitvoering biedt de garantie voor gelijke en parallelle engagementen voor Leden.</p> <p><u>SDT</u></p> <p>[22] OL profiteren van langere uitvoeringsperiode voor uitdoven van alle vormen exportsubsidies.</p> <p>[23] OL blijven profiteren van SDT onder artikel 9.4 Landbouwakkoord voor een overeen te komen redelijke termijn, na het uitdoven van alle vormen van exportsubsidies en uitvoering van alle regimes hierboven vermeld.</p> <p>[24] leden zien er op toe dat de regimes betreffende exportkredieten, exportkrediet garanties of verzekeringsprogramma's op een gepaste manier voorzien in een gedifferentieerde behandeling in het voordeel van de MOL en de Net Food Importing OL (NFIOL) zoals voorzien in § 4 van de Beslissing betreffende MOL en NFIOL. Verbeterde verplichtingen betreffende het doorlichten en opvolgen van alle nieuwe regimes uit [48] wordt heel belangrijk. Voorzieningen hier mogen de engagementen aangaan in [18] niet ondermijnen.</p> <p>[25] STEs in OL met speciale privileges om stabiele binnenlandse prijzen en voedselzekerheid te garanderen krijgen speciale aandacht ter behoud van hun monopoliepositie.</p> <p><u>SPECIALE OMSTANDIGHEDEN:</u></p> <p>[26] onder speciale omstandigheden, die echter niet voldoende gedekt worden door voedselhulp, commerciële exportkredieten of preferentiële internationale financieringsfaciliteiten, kunnen ad hoc tijdelijke financieringsarrangementen betreffende export naar OL door leden overeen gekomen worden. Deze mogen de engagementen aangaan in [18] niet ondermijnen en worden gebaseerd op uit te werken criteria en raadplegingprocedures.</p>	<p><u>SINGLE APPROACH</u> (gelaagde formule)</p> <p>[28] een <i>single approach</i> voor IL en OL moet rekening houden met alle doelstellingen van het Doha mandaat: tariefreducties worden bepaald via een formule die rekening houdt met hun verschillende tariefstructuren.</p> <p>[29] principes voor deze formule (doel is handelsexpansie):</p> <ul style="list-style-type: none"> - reducties starten vanaf vaste <i>rates</i> ; een algemene substantiële tariefreductie is het resultaat van onderhandelingen - elk lid (behalve MOL) levert een bijdrage ; effectieve speciale en gedifferentieerde voorzieningen voor OL maken deel uit van alle elementen - vooruitgang zal geboekt worden door een grotere inspanning voor hoge tarieven ; wel flexibiliteit voor gevoelige producten. Substantiële verbetering in markttoegang wordt bereikt voor alle producten. <p>[30] het aantal banden, de drempels voor afbakening van en het type tariefreductie in elke band blijven onder onderhandeling. De rol van een tariefrens in een gelaagde formule met speciale behandeling voor gevoelige producten moet geëvalueerd worden.</p> <p><u>GEVOELIGE PRODUCTEN</u></p> <p>[31] zonder de doelstelling te ondermijnen, kunnen leden een gepast aantal (te onderhandelen) tarieflijnen als gevoelig aanduiden, rekening houdend met bestaande engagementen voor deze producten.</p> <p>[32] het principe van substantiële verbetering is van toepassing op elk product</p> <p>[33] een substantiële verbetering wordt bereikt door de combinatie van engagementen inzake tariefquota en tariefreducties voor elk product. Evenwicht is hier enkel mogelijk als het uiteindelijk onderhandeld resultaat ook de gevoeligheid van het product in kwestie weergeeft.</p> <p>[34] enige uitbreiding van MFN gebaseerde tariefquota is nodig voor al die producten. Een basis voor een dergelijke uitbreiding wordt gelegd rekening houdend met coherente en evenwichtige criteria te ontwikkelen in de onderhandelingen. Om het doel van de gelaagde formule niet te ondermijnen zal de uitbreiding van de MFN gebaseerde tariefquota voorzien worden onder specifieke regels die onderhandeld moeten worden rekening houdend met afwijkingen van de tariefformules.</p> <p><u>ANDERE ELEMENTEN</u></p> <p>[35] elementen voor flexibiliteit om een uitgebalanceerd resultaat te verkrijgen: reductie/eliminatie van in-quota tariefniveau, effectieve verbeteringen in tariefquota administratie om zeker OL te laten profiteren van een uitgebreide markttoegang</p> <p>[36] tarief escalatie zal aangepakt worden volgens een overeen te komen formule</p> <p>[37] tarief vereenvoudiging blijft onder onderhandeling</p> <p>[38] Speciaal landbouwclausule (SSG) blijft onder onderhandeling</p> <p><u>SDT</u></p> <p>[39] SDT voor OL (landelijke ontwik., voedselveiligheid, ...) wordt onderdeel van alle elementen van de onderhandelingen (tariefreductie formule, aantal en behandeling gevoelige producten, uitbreiding tariefquota, uitvoeringsperiode)</p> <p>[40] proportionaliteit wordt bereikt door minder te eisen van OL</p> <p>[41] OL krijgen flexibiliteit om aantal speciale producten aan te geven. Criteria en behandeling verder te onderhandelen.</p> <p>[42] een Special Safeguard Mechanism (SSM) wordt uitgewerkt voor OL</p> <p>[43] liberalisering handel tropische producten en producten diversificatie illegale narcotische gewassen: overbodig -> behandeld in onderhandelingen markttoegang</p> <p>[44] het belang van lang bestaande voorkeursbehandelingen wordt erkend.</p>

Bijlage 5: het Dienstenluik van het julipakket - Aanbevelingen van de speciale zitting van de Raad voor Handel in Diensten.

- (a) Leden die hun initiële aanbod nog niet deden dienen dit zo vlug als mogelijk te doen.
- (b) Zo snel als mogelijk moet een datum voor een ronde betreffende herziene aanboden vastgelegd worden.
- (c) De leden moeten een hoge kwaliteit in hun aanbod nastreven met als doel een effectieve markttoegang voor alle leden te voorzien en een substantief akkoord te bereiken, in het bijzonder in sectoren en manieren van bevoorrading van belang voor de export van OL, met speciale aandacht voor de MOL.
- (d) Leden zullen mikken op progressief hogere niveaus van liberalisering met het niet vooraf uitsluiten van een dienstensector of bevoorradingsmanier en zullen speciale aandacht schenken aan sectoren en bevoorradingsmanieren van exportbelang voor OL. Leden wijzen op het belang van OL, alsook van andere leden, in modus 4.
- (e) Leden moeten hun inspanningen om de onderhandelingen betreffende *rule making* onder de GATS artikelen VI: 4, X, XIII en XV in overeenstemming met respectieve mandaten en deadlines af te ronden.
- (f) Gerichte technische assistentie moet voorzien worden met als doel om OL in staat te stellen effectief deel te nemen aan de onderhandelingen.
- (g) Voor de zesde ministeriële bijeenkomst, zal de speciale sessie van de raad voor Handel in Diensten de voortgang in deze onderhandelingen opvolgen en een volledig rapport aan het Handels Onderhandelingen Comité overmaken, daarbij inbegrepen eventuele aanbevelingen.

Bijlage 6: Het luik NAMA van het julipakket – Bijlage B.

Bijlage B uit het julipakket bevat modaliteiten omtrent NAMA waarbij nog verdere onderhandelingen nodig zijn betreffende een aantal elementen. Deze zijn de tariefverlagingsformule, bepaalde aspecten van de behandeling van ongebonden tarieven, de flexibiliteit voor ontwikkelingslanden, de deelname aan een sectorale tariefcomponent en de preferenties. Paragraaf 1 van dit akkoord dringt aan op een snelle behandeling van deze punten door de *Negotiating Group* in overeenstemming met het mandaat in paragraaf 16 van de Doha ministeriële verklaring en met het algemene evenwicht dat daarin besloten ligt.

Bedoeling is tarieven (tarieven, tariefpieken, hoge tarieven en tariefescalatie), of niet tarifaire belemmeringen, af te bouwen, of indien gepast te elimineren, zeker voor producten die van belang zijn voor de export van ontwikkelingslanden. Een SDT en minder dan volledige wederkerigheid voor engagementen inzake reductie maken deel uit van de modaliteiten.

Sleutel tot het afbouwen of elimineren van tarieven (tarieven, tariefpieken, hoge tarieven en tariefescalatie) is het gebruik van een formule. De *Negotiating Group* krijgt het mandaat om te werken aan een niet-lineaire formule waarbij overeengekomen werd met een aantal beginselen (§ 5 bijlage B) rekening te houden. Daarnaast moet ook rekening worden gehouden met speciale noden en belangen van ontwikkelingslanden en de minst ontwikkelde landen, ondermeer via minder dan volledige wederkerigheid in hun reductie-engagementen.

Als uitzondering kunnen leden die een bindend tarief hanteren voor NAMA van minder dan een welbepaald % (cijfer 35 wordt genoemd) geen reductie volgens de formule mogen doorvoeren. Wel wordt van hen verwacht dat ze een welbepaald % (cijfer 100 wordt genoemd) van NAMA tarieflijnen tot een gemiddeld niveau terugbrengen dat niet hoger is dan het algemeen gemiddelde van gebonden tarieven voor alle ontwikkelingslanden samen na het uitvoeren van de huidige bepalingen.

Een sectorale tariefcomponent om tarieven te harmoniseren of te elimineren eveneens een sleutelelement is om de doelstellingen uit paragraaf 16 dan de Doha verklaring te bereiken. Deelname van alle leden is hier belangrijk.

Ontwikkelingslanden krijgen langere uitvoeringsperiodes voor tariefreducties. Daarnaast wordt inzake de te gebruiken formule voor ontwikkelingslanden ook een zekere flexibiliteit toegepast, gespecificeerd in § 8 van bijlage B. Bovendien zijn de minst ontwikkelde landen niet verplicht om de formule toe te passen of om aan de sectorale onderhandelingen deel te nemen. Wel wordt van hen verwacht dat ze het aantal bindende engagementen die ze nemen substantieel zouden verhogen. Ontwikkelde landen en andere landen die dit willen wordt gevraagd om taksvrije en quotavrije toegang aan deze minst ontwikkelde landen te verlenen, en dit tegen een overeen te komen jaar. Daarnaast wordt hen ook gevraagd om de eliminatie van lage taksen te overwegen.

Nieuwe leden kunnen hun toevlucht nemen tot speciale voorzieningen (nog te bepalen) voor tariefreductie zodat rekening kan gehouden worden met de inspanningen die ze al deden in het kader van hun toetreding. Zogenaamde basismodaliteiten en bijkomende modaliteiten (zero-for-zero, sectorale harmonisatie, vraag en aanbod, ...) moeten ook mogelijk blijven.

Niet tarifaire belemmeringen worden beschouwd als een even belangrijk onderdeel van deze onderhandelingen. Tegen 31 oktober 2004 werden hierover opmerkingen verwacht, waarna kon gestart worden met identificatie van, onderzoek naar, een indeling op en uiteindelijk met de onderhandelingen zelf rond niet tarifaire belemmeringen. Ook hier wordt speciale aandacht voor de ontwikkelingslanden en minst ontwikkelde landen gevraagd.

Gepaste studies en maatregelen voor capaciteitsopbouw worden een integraal onderdeel van de overeen te komen modaliteiten. De uitdaging die de deze onderhandelingen stelt voor leden die niet wederkerig preferentieel begunstigde zijn of die momenteel sterk afhankelijk zijn van tariefinkomsten, wordt erkend. Tot slot wordt de *Negotiating Group* aangemoedigd nauw te gaan samenwerken met het *Committee on Trade and Environment*.